Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА, 28 СЕНТЯБРЬ, 1967 шу. № 115 (4440). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч.-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола
ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1967 шера 26 сентябре КПСС Центральни Комитета Пленум хилар.

Пленумо ла а дийгIа, йийцар «Советски халкъа хьал-торо дIахо лакхъяра де дезарий хьакъехьара» КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева доклад.

Пленумо ла а дийгIа, йийцар «1968 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана а 1969-чеи 1970-чеи шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара планий а хьакъехьара» СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбакова а, хIаьта «1968 шера СССР Паччахьалкхен бюджета проекта хьакъехьара» нов. В. Ф. Гарбузова а доклад.

Пленуме къамаьлаш дир новкъосташа П. Е. Шелеста — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. В. Гришина — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, В. Ю. Ахундова — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Ф. С. Горячева — КПСС Новосибирски обкома хьалхарча секретара, Д. А. Кунаева — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. С. Толстикова — КПСС Ленинградски обкома секретара, А. З. Восса — Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. Г. Кочеткова — Кемеровски областа «Кузбассуголь» яхача комбината 3-3-БИС яхача шахта проходчиктий бригадира, Г. И. Чиряева — КПСС Якутски обкома хьалхарча секретара, П. М. Машерова — Белоруссе Компарте ЦК хьалхарча секретара, Я. С. Насриддиновас — Узбекски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела, А. Н. Смирнова — КПСС Ивановски обкома хьалхарча секретара, М. И. Клепинова — Краснодарски края Усть-Лабински района «Кубань» яхача колхоза комплексни бригада бригадира, А. А. Кокарева — КПСС Красноярски обкома хьалхарча секретара, И. И. Бодюла — Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Цу дешаех доаггIаш дола соцамаш тIаийцад Пленумо.

ЦК Пленумо йиза къобалйир советски халкъа хьал-торо дIахо лакхъяра йола КПСС ЦК Политбюрос кийчъяь мероприятеш. (Цу дешах бола КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам кепатохаш ба).

Нов. А. Н. Шелепин ВЦСПС председателалла хаьржаца дувзаденна ЦК Пленумо из мукъавалийтар КПСС ЦК секретара декхарех.

Цу тIехь КПСС ЦК Пленумо ший болх чакхбалийтар.

1967 шера 26-ча сентябре тIаийца КПСС ЦК Пленума соцам
СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ХЬАЛ-ТОРО ДIАХО ЛАКХЪЯРА ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА

Парте XXIII-ча съезда решенешка хьежжа КПСС ЦК Политбюрос советски халкъа хьал-торо дIахо лакхъяра чакхдаха кийчдаьча гIулакхий хьакъехьарча КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева докладага ла а дийгIа,

КПСС ЦК Пленумо соцам бу:

Советски халкъа хьал-торо дIахо лакхъяра чакхдаха КПСС ЦК Политбюрос кийчдаь гIулакхаш дерригаш а диза а къобалде.

1967 шера 26-ча сентябре тIаийца КПСС ЦК Пленума соцам
1968 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНЕИ 1969-чеи 1970-чеи ШЕРАШКА СССР ХЬАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПЛАНИЙИ ПРОЕКТАЙ А 1968 ШЕРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТА ПРОЕКТА А ХЬАКЪЕХЬА

1968 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планеи 1969-чеи 1970-чеи шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара планийи проекташ а 1968 шера СССР Паччахьалкхен бюджета проект а керттерча даькъе къоабалйойла.

1967 шера 26 сентябре тIаийца КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи соцам
СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ХЬАЛ-ТОРО ДIАХО ЛАКХЪЯРА МЕРОПРИЯТЕЙ ХЬАКЪЕХЬА

Советски халкъа материальни хьал-торо дIахо лакхъяра хьакъехьара КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, КПСС Центральни Комитетаи ССР Союза Министрий Советаи соцам бу:

советски халкъа хьал-торо дIахо лакхъяра 1968 ш. 1-ча январе денз укх тайпара мероприятеш чакхъяха:

а) халкъа боахама дерригача доакъой болхлойи гIулакхерча наьхеи алапей кIезигагIа бола боарам бетта 60 сомага кхаччалца лакхбе.

Цу гIулакха бетта 60 сомал лохагIа боацача боараме болхлоштеи гIулакхерча нахаи тарифни ставкаши должностной окладаши оттайойла, хIаьта болхлой къаьст-къаьстача категорешта тарифни ставкаши должностной окладаши бетта 70 сома боарамга кхаччалца лакхйойла.

Халкъа боахама дерригача доакъошка машинашъечеи металлах оатхалаш ечеи предприятейи цехийи болхлой-станочникий тарифни ставкаш 1968 ш. хьалхарча ах шера юкъера лаьрхIача 15 процент лакхйойла;

б) хIанз укх сахьата алапена коэффициенташ оттаянза болча, Гаьнарча Малхбоалени Европейски Къилбаседени районашкарча яйгачеи кхачани промышленноста предприятейи организацейи, просвещене, унахцIено лораяра, жилищно-коммунальни боахама, Iилма, культура, халкъа боахама кхыча доакъой болхлойи гIулакхерча наьхеи алапена уж коэффициенташ юкъехьойла;

в) Гаьнарча Къилбаседен районашкеи царца нийсъяьча кхыча моттигашка болх беш болча наха оттаяь льготаш шерйойла, цу районашкеи моттигашкеи баьча балха стаж кIезигагIа хилча алапена аргIанара процентни надбавкаш оттаеш хилар теркал а деш, керда караерзаеш йолча районашка балхаш деча болхлойи гIулакхерча наьхеи къахьегамах мах телара гIойленаш лойла, цу наха льготаш шеръяра кхы тайпа мероприятеш чакхйоахийла;

г) отпуска дерригa дIоахал хIанз 12 балха ди долаш болча болхлойи гIулакхерча наьхеи отпуск 15 балха денга кхоачаш йIаьхйойла;

д) болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш тIара йоаха налогаш дIахо лохъеши дIайоахаши дIахьойла. Цу гIулакха юкъера лаьрхIача 25 процент лохйойла бетта 61 сомагара 80 сомага кхаччалца долча алапе тIара йоахача налогай ставкаш;

е) ханна болх бе ца могаш бисача болхлойи гIулакхерча наьхеи пособей боарамаш лакхдоалла 8 шерал лакхагIа балха стаж хуле алапе 100 процентага кхаччалцеи 5 шерагара 8 шерага кхаччалца балха стаж хуле алапе 80 процентага кхаччалцеи.

ж) пенсионни Iалашо тоаяр лухьа:

пенсей боарамаш лакхдолда СССР лораеш е военни гIулакха тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш хинна чов, контузи е айп бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача, мугIарерча, сержантски, старшински состава военни гIулакхерча нахах болча инвалидашта: I-чеи II-чеи группай инвалидашта бетта 15 сом (лакхагIа долча боарамий доазонашка), 1968 ш. 1 мая денз III-ча группа инвалидий пенсе зIамагIа бола боарам бетта 21 сомагара 30 сомага кхаччалца;

пенсей боарамаш лакхдолда СССР лораеш е военни гIулакха тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш хинна чов, кантузи е айп бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача офицерски, лакхерча, юкъерча начальствующи состава нахах болча инвалидашта: должностий окладаш тIара (воински званеех тела окладаш лаькъе йоацаш) лоархIаш I-чеи II-чеи группай инвалидий пенсеш — бетта 25 сом (лакхагIа долча боарамий доазонашка) 1968 ш. 1-ча мая денз — III-ча группа инвалидий пенсе кIезигагIа бола боарам бетта 40 сомага кхаччалца;

къоаналла пенсеш хьожадара эша ха лохйойла СССР лораеш е военни гIулакхаш тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача военни гIулакхаш тIарча наха: маIача наха — 60 шерагара 55 шерага кхаччалцеи кхалнаха — 55 шерагара 50 шерага кхаччалцеи: 5 шу, вешта аьлча 55 шерагара 50 шерага кхаччалца лохйойла тIехдаьнна чIоагIа къахьега дезача балхаш тIа болча текстильни промышленноста предприятей къаьст-къаьстача профессеш тIарча кхалнаха къоаналла пенсеш ийде бокъо луш йола ха; 5 шу вешта аьлча 65 шерагара 60 шерага кхаччалца лохйойла маIача нахаи 60 шерагара 55 шерага кхаччалца кхалнахаи колхозий члений къоаналла пенси ийде бокъо луш йола ха;

колхозий члений пенсей кIезигагIа дола боарамаш лакхъдолда къахьегам тIа айп валар е профессиональни лазар кхетар бахьан долаш I-ча группа инвалид хилча бетта 18 сомагара 30 сомага кхаччалцеи юкъарча лазарах 1-ча группа инвалид хилча 15 сомагара 25 сомага кхаччалцеи, II-ча группа инвалид хилча — цу тайппарча наькъаца 14 сомагара 20 сомага кхаччалца а 12 сомагара 16 сомага кхаччалца а;

къахьегам тIа айп валарах е профессиональни лазар кхетарах III-ча группа инвалидаш хинна колхозхой пенсешца Iалашбелга юкъедоаладолда;

бетта 16 сом пособи оттадолда бера хана денз I-чеи II-чеи группай инвалидаш болча 16 шу даьннарашта а.

КПСС Центральни Комитета Секретарь
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Министрий Совета Председатель
А. КОСЫГИН.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ
БОЛХЛОЙИ ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХЕИ АЛАПЕШ ТIАРА ЙОАХА НАЛОГАШ ЛОХЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. 1968 шера 1-ча январе денз юкъера лаьрхIача 25 процент лохйойла керттера болх беча моттиге бетта 61 сомагара 80 сомага кхаччалца алапи ийдеш болча болхлошкареи гIулакхерча нахагареи йоахача подоходни налогеи дезал боацача, цхьаьча, кIезига дезал болча СССР-а гражданашта оттаяьча налогеи ставкаш.

2. Ер указ иштта болхлошкареи гIулакхерча нахагареи санна подоходни налог йоахаш болча военни гIулакхаш тIарча наха, дешархошта, кхыча гражданашта а доагIаш хилар оттадолда.

3. СССР Министрий Совета тIадуллалда алапеш тIара йоахача налогий лохъяь ставкаш укх Указага хьежжа чIоагIъелга.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лакхехьара Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1967 ш. 26 сентябрь.

ГАЬНАРЧА КЪИЛБАСЕДЕН РАЙОНАШКЕИ ГАЬНАРЧА КЪИЛБАСЕДЕН РАЙОНАШЦА НИЙСЪЯЬЧА МОТТИГАШКЕИ БОЛХ БЕЧА НАЬХА ЛЬГОТАШ ШЕРЪЯРАХ ДОЛА
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

1960 шера 10-ча феврале арадаьнна «Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи болх беча наха тела льготаш лертIаяхарах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ хувцаш тIатохаши СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. Паччахьалкхен, кооперативни, общественни предприятей, учреждeней, организацей, берригача болхлошта а гIулакхерча наха а цар бетта алапел совнагIа надбавка телийла (районни коэффициенти тукххача шерашка болх барах тела вознаграждении ца лоархIаш) укх боараме:

а) Магадански областа Чукотски къаман округеи Северо-Эвенски районеи, Камчатски областа Корякски къаман округеи Алеутски районеи, хIаьта иштта Къилбаседа Шана океанеи цун фордеи гIайренаш тIа а (КIайча форда гIайренашкара дIайиккхача) — болх беш хьалхара ялх бутт баьнначул тIехьагIа 10 процент, дIахо болх беш хIара 6 бутт массаза бала 10 процент тIа а тохаш. Лакхейийцача районашкеи моттигашкеи надбавкай боккхагIа бола боарам лакхболба алапе 100 процентага кхаччалца е бетта 300 сомага кхаччалца;

б) Гаьнарча Къилбаседен вокх районашка — болх беш хьалхара ялх бутт баьнначул тIехьагIа 10 процент, болх беш дIахо хIара ялх бутт массаза баккха 10 процента хIаьта надбавка кховзткъа процентага кхаьчачул тIехьагIа дIахо болх беш даькккхача хIара шера 10 процента тIа а тохаш;

в) Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашка — болх беш хьалхара шу даьнначул тIехьагIа 10 процент, дIахо болх беш хIара шу массаза доала 10 процент тIа а тохаш.

1968 шера 1-ча январе кхаччалца болхлошеи гIулакхерча нахеи цар бетта алапех проценташна лоархIаш алапеи совнагIа ийеш йола надбавкаш хувцаш ца хилар оттадолда. Цу болхлошта дIахо тIатохаш йола надбавкаш укх статьяга хьежжа лоархIийла.

2. Гаьнарча Къилбаседен районашка 15 календарни шерал кIезигагIа боацаши Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашка 20 календарни шерал кIезигагIа боацаши болх баьча болхлоштеи гIулакхерча нахаи къоаналла пенсеш хьежалолда: маIача наха — 55 шу даьлчеи кхалнаха — 50 шу даьлчеи.

3. 1960 шера 10 феврале арадаьннача «Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи болх беча наха тела льготаш лертIаяхара хьакъехьарча» СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 5-ча статья тIа оттаяь льготаш ийе бокъо луш долча Къахьегама договора ха ихе шерагара кхаь шерага кхаччалца лоацйойла.

Уж льготаш телийла шоай инициативах цу районашкеи моттигашкеи баьхкача наха, нагахьа санна цар кхь шера къахьегама договораш даьлале, хIаьта Къилбаседа Шан океана гIайренаш тIа — шин шера.

Единовременни пособи шозза лукхагIа оттайойла лакхереи юкъера специальнии дешара заведенеш йийсте а яьха мехка кхыча районашкара Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи балха хьежабеш болча къонача специалисташта.

4. Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи болх бара хьакъехьа юхьанца оттадаь хинна къахьегама договор юха оттадаь болча болхлошта бетта юкъерча алапе 50 процента боараме единовременни пособи телийла Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи болх барах тела районни коэффициент, вознаграждени, тукха болх барах тела надбавка ца лоархIаш.

5. Укх Указа тIа оттаяь льготаш ийе бокъо луш йола цахаддаш баьча балха стаж лоархIийла Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи болх беш болча, цу районашкеи моттигашкеи сезонни балхаш тIа оттабаьча болхлойи гIулакхерча наьхеи дезалхошта а деша даха ха йоацача берашка хьажара е могаш ца хиларах ханна болх битача кхалнаха а.

6. Гаьнарча Къилбаседен районашкеи Гаьнарча Къилбаседен районашца нийсъяьча моттигашкеи ялача колхозашка болх баь ха укх Указа тIа оттаяь льготаш эцара бокъо луш йолча къахьегама стажаца лоархIийла колхозий специалисташта, хержа гIулакха тIа бахийтача болхлошта, кулгалдеча кхыча болхлошта, нагахьа санна, колхозера болх сецачул тIехьагIа ленз болхло я гIулакхера саг волаш балха ваххалца кхаь беттал тIех ха яьннаеце (балха дIаволаш наькъа йоаккха ха ца лоархIаш).

7. СССР Министрий Совета тIадуллалда ер Указ чакхдаккхара порядках бола соцам тIаэцилгеи СССР правительства решенешта юкъе доаггIаш дола хувцамаш делгеи.

8. Ер Указ 1968 шера 1-ча январе денз кхоачашде доладолда.

9. Ер Указ чIоагIде СССР Лакхехьарча Совета тIахьолла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

г. Москва, Кремль. 1967 ш. 26 сентябрь.

ПЕНСИОННИ IАЛАШО ДIАХО ТОАЯРАХ ДОЛА
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. СССР лораеш е военни гIулакха тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача ханна гIулакх деш болча мугIарерча, сержантски, старшински составерча военни гIулакхащ тIарча нахах болча инвалидий пенсей боарамаш лакхдолда: I-чеи II-чеи группай инвалидашта бетта 15 сом (лакхагIа долча боарама доазонашка), III-ча группа инвалидашта — пенсе зIамагIа бола боарам бетта 21 сомагара 30 сомага кхаччалца.

Къоаналла пенси ийде бокъо луш йола ха лохйойла СССР лораеш е военни гIулакха тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача тIема гIулакхаш тIарча нахах болча инвалидашта: маIача наха — 60 шерагара 55 шерага кхаччалца, кхалнаха — 55 шерагара 50 шерага кхаччалца.

Къоаналла пенси ийде бокъо луш йола ха лохйойла текстильни промышленноста предприятей къаьст-къаьстача профессеех болча кхалнаха 55 шерагара 50 шерага кхаччалца.

Къоаналла пенси ийде бокъо луш йола ха лохйойла колхозий членашта: маIача наха 65 шерагара 60 шерага кхаччалца, кхалнаха 60 шерагара 55 шерага кхаччалца, хIаьта пхиъ а кхы совгIа а бераш даьчеи бархI шерага кхаччалца уж хьалкхедаьчеи кхалнаха — 55 шерагара 50 шерага кхаччалца.

Къахьегам тIа айп баларах е профессиональни лазар кхетарах хиннача инвалидий пенсей зIамагIа дола боарамаш лакхдолда колхозий членашта: I-ча группа инвалидашта бетта 30 сомага кхаччалца, шоллагIча группа инвалидашта 20 сомага кхаччалца; юкъара лазар кхетар бахьан долаш инвалидаш хиларах: I-ча группа инвалидашта 25 сомага кхаччалца, шоллагIча группа инвалидашта 15 сомага кхаччалца.

Къахьегам тIа айп хилар е профессиональни лазар кхетар бахьан долаш III-ча группа инвалидаш хинна колхозий членаш пенсеца Iалашбелга юкъедоаладолда.

2. Укх Указа I-ча статьяга хьежжа укх тайпара хувцамаши тIатохараши долда паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча Закона а колхозий членашта телача пенсейи пособейи хьакъехьарча Закона а юкъе:

1) Паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча Закона нислагIа статья «б» пунктах тIехьагIа укх редакцех язйойла:

в) текстильни промышленноста предприятешка балха болча кхалнаха — СССР Министрий Совето чIоагIъяьча производствайи професcейи списках, 50 шерага кхаьчаи цу профессеех баьча балха стаж 20 шерал кIезигагIа йоацаши хуле (тIехьара болх баьча моттигага ца хьожаш);

г) болхлоштеи гIулакхерча нахаи — СССР лораеш е военни гIулакхашта кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача военни гIулакхаш тIарча нахах болча инвалидашта:

маIача наха — 55 шу даьннеи 25 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаши хуле; кхалнаха — 50 шу даьннеи 20 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаши хуле.

Укх статья «а» а «б» а пункташка бийцача болхлойи гIулакхерча наьхеи льготни условеех къоаналла пенси ийде бокъо я, нагахьа санна из пенси царна хьожадара хиланза лргйоацача стажа аханел кIезигагIа йоацар льготни хьалех пенси ийде бокъо луча доаггIаш долча балхашта кхоаче (тIеххьара болх баь моттиг моллагIа хиннаяле а)».

2) III-ча группа инвалидий пенсей зIамагIа долча боарамий даькъерча паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча Закона 39 статьяи дийлагIа дакъа укх редакцех яздолда: «...III-ча группана — 30 сом».

3) Паччахьалкхен пенсеех долча Закона 44 статьяна ер чулоацам бола шоллагIа дакъа дIатIатохалда:

«39 статьях, цу даькъе, зIамагIа дараш а юкъе хьош, 41-ча статьягеи укх статьяи цхьоалагIча даькъагеи хьежжа лаьрхIа оттадаь I-чеи III-чеи группай инвалидий пенсеш бетта 15 сом лакхду (пенсей боаккхагIа болча боарама доазонашка)».

4) Паччахьалкхен пенсеех долча Закона 49 статьяна укх тайпара чулоацам болаш дола шоллагIа дакъа дIатIатохалла:

«45 статьях, цу даькъе 47 статьяи укх статьяи цхьоалагIа дакъеи юкъе а доаладеш, хьежадеш дола I-чеи II-чеи группай инвалидий пенсеш бетта 15 сом лакхду».

5) Колхозий членашта телача пенсейи пособейи хьакъехьарча Закона 6, 7, 9, 11 статьяш укх редакцех язйойла:

«Статья 6. Къоаналла пенси эца бокъо я колхозий члений: маIача наьха — 60 шу даьннеи 25 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаши хуле;

кхалнаьха — 55 шу даьннеи 20 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаши хуле:

СССР лораеш е военни гIулакха тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача военни гIулакхаш тIарча нахах болча инвалидий: маIача наьха 55 шу даьннеи (25 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаш хуле), кхалнаьха — 50 шу даьннеи (20 шерал кIезигагIа йоацаш болх баь стаж йолаши хуле).

«Статья 7. Кхалнаьха — пхиъ е кхы дукхагIа бераш даьи бархI шерага кхаччалца уж хьалкхедаьи болча колхозий члений бокъо я 50 шу даьннеи 15 шерал кIезигагIа йоацаш болх баь стаж йолаши хуле къоаналла пенси ийде».

«Статья 9. Инвалидалах пенси ийде колхоза члений бокъо я, нагахьа санна I-ча е II-ча группа инвалидал хиннадале а (инвалид хилара бахьанаш моллагIаш дале а) хIаьта иштта къахьегам тIа айп баларах е профессиональни лазар кхетарах III-ча группа инвалидал хиннадале а».

«Статья 11. Колхозий членашта инвалидалах дола пенсеш укх боараме хьежаду:

1-ча группа инвалидашта — 50 процент 50 сомага кхаччалца долча алапе тIара, хIаьта цул совгIа вокх юхедисача алапе тIара 25 процент.
II-ча группа инвалидашта — 40 процент

къахьегам тIа айп баларах е профессиональни лазар кхетарах хиннача III-ча группа инвалидашта — 40 процент.

Нагахьа санна I-чеи II-чеи группа инвалидал къахьегам тIа айп баларах е профессиональни лазар кхетарах хиннадале, лакхехьа оттадаьча боарамех лоархIаш дола пенсеш 20 процент лакхду.

Пенсей зIамагIа дола боарамаш оттаду: юкъара лазар кхетарах инвалидал дале I-ча группана — 25 сом, II-ча группана — 16 сом; инвалидал къахьегам тIа айп баларах е профессиональни лазар кхетарах хиннадале I-ча группана — 30 сом, II-ча группана — 20 сом, III-ча группана — 12 сом бетта.

Инвалидалах телаш долча пенсей доккхагIа дола боарамаш оттаду зам юрташкарча моттигашка бахачеи юрта боахамца бувзабенна болчеи болхлоштеи гIулакхерча нахаи паччахьалкхен пенсеш телараx долча закона тIа оттадаьча инвалидалах телача доккхагIа дола боарамаш мисел».

6) Колхозий членашта телача пенсейи пособейи хьакъехьарча Закона 12-ча статья II-гIеи III-гIеи пункташ укх редакцех язйойла:

«2) Да, нана, сесаг, мар, нагахьа санна укх ханашка уж кхаьчабале: маIанах — 60 шерага, кхалнах — 55 шерага, е I-ча е II-ча группа инвалидаш бале;

3) Даь е наьна даи нанеи, нагахьа санна уж доагI доагIача бесса 60 а 55 а шерага кхаьчабале, е I-ча е II-ча группа инвалидаш бале, нагахьа санна Законах уж кхаба декхарийла бола нах цар ца хуле».

7) Колхозий членашта телача пенсейи пособейи хьакъехьарча Закона 16-ча статья хьалхара дакъа укх редакцех яздолда:

«Пенсеш лоархI пенси дехале хьалхагIа дIадахача тIеххьарча 10 шерах моллагIча 5 шера вIаштта (пенси дехаш волчоа ловчча тайпара) колхозе болх баь бетта юкъера лаьрхIача бокъонца ийдаьча алапе тIера».

3. Ер Указ кхоачашде доладолда 1968 шера I-ча январе денз, хIаьта СССР лораеш е военни гIулакхаш тIа кхы тайпа декхараш кхоачашдеш чов, кантузи, е айп хилар бахьан долаш, е фронте хиларца дувзаденна лазар кхетарах инвалидаш хиннача военни гIулакхаш тIарча нахах болча инвалидий пенсей зIамагIа дола боарамаш лакхдара даькъе — 1968 шера 1-ча мае денз.

4. Укх Указага хьежжа доаггIаш дола хувцамаш СССР правительства решенешта юкъехьолла СССР Министрий Совето.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1967 ш. 26 сентябрь.

Партийни вахар

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА — КОММУНИСТАШ

Советски Iаьдала 50 шу дузача денна доккхийча къахьегама толамашца накъаболх Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерагIча юртбоахама артела колхозхой. Колхоза партийни организаци коллектива са а хинна дIаэттай. Из юстара латтац общественни боахам дIахо дегIабоалабеча. Производства лоархIамерча участкашка къахьегаш ба коммунисташ. Шоашкара хьокхам телараl совгIа мугIарера колхозхой оарцагIбоах цар шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара.

— Колхоза партийни организаце шийн беррига теркам тIаухийт боахам дIахо дегIабоалабара торонаш а резерваш а гучаяхара, царех бизза пайда эцара. КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхачашъеш колхоза боккха болх чакхбаьккхаб кхаш леладера культура айеш, юртбоахама культураш дIаювш йола майдаш шеръеш. ТIохи овлаехи лаьтта цIендеш тIеххьарча хана 500 гектар йола керда лаьтта карадерзадаьд. Боахам дIахо дегIабоалабара цунах йоккха резерв хилар. Юртбоахама культураш дIаюв лаьтташ ши эзар гергга да колхозе.

Партийни собранешка, парткома заседанешка каст-каста дувц боахама экономика дIахо дегIайоалаяра чухьара резерваш гучаяхара дешаш. Колхоза коммунисташта дика довза боахама эшараш, цун торонаш, кIоаргга йовз боахама боккха пайда лургбола резерваш. Цудухьа колхозе теркам тIаухийт тхьамкеи соргои санна йола дикка пайда телача культурашта. Укх шера уж культураш кхеяьй 35 гектар йолча майда тIа. ХIаьта тахан колхозаша цу лаьтташ тIара эцача хьувкъамо цу культураех хьахьокх боахама боккха пайда баргхилар.

Колхоза парткомо даим ший теркам тIаухийт колхозхошта юкъе къахьегама дисциплина чIоагIъяра, цар материальни безам лакхбара. Колхоза массайолча участка балха юкъе йоалаяьй материальни стимулированни. Хьайбаш леладеча, кхаш леладеча колхозхоша баьча балхах прямая оплата яха мах бадарал совгIа премиальни оплата а тела доладаьд.

Колхоза партийни организаце мугIарашка 68 коммунист ва. Кхаш леладеча царех къахьегаш 42 коммунист ва, хьайбай боахаме — 8, механизатораштa юкъе 8 коммунист ва. Коллектива юкъе ше беш болча балха тIа цу лоархIамерча участкашка къахьегаш болча коммунистий новкъосталца шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара колхозхой оарцагIбаха вIаштIехьдоал колхоза парткома. Массанахьа хьалха латташ, шоашкара хьокхам телараш коммунисташ ба. Колхозе а цунна арахьа а цIи хеза я Сеипова Есимат. Цо кулгалдеча звено шийна хьалхашка декхар оттадир хIара гектара тIара гилуаргий 15 центнер чуэца. ХIаьта из декхар тIехкхоачаш дир звено хьинар долча членаша. ХIара гектара тIара гилуаргий 25 центнер чуийцар. Колхоза кхашка иштта дика къахьегаш ба коммунисташ Синиев Илман, Арсабиев Абусолта, Джамалуев Илмади кхы дукхабараш а. Парте боацача колхозхошта цар даим хьокхам тел, шоашта а дика къахьег, уж оарцагIбоах шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Укх шера колхозо тIеххкхоачашъяьй дулх, шура йоххара 8 бетта план. Планал совгIа пачхахьалкхенга итташ тоннаш дулх а шура а ехкай. Цу толамашца доккха дакъа да коммунистий Хусейнова, Геримсултанова, Цумулова иштта кхычар а.

Колхоза партком гIерт хIара коммунист шийна тIадилла декхар лерттIа кхоачашдеш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хилар вIаштIехьдаккха. ХIара коммунист партийни поручени йолаш ва. Цун кийчонга, образовательни боарамга хьежжа тIадула цунна партийни декхар. Партийни собранешка каст-каста дувц коммунисташа шоай партийни поручениеш кхоачашъярах лаьца дешаш. Цу хIамо айбу коммунистий бехктокхам, хIаьта шоай партийни декхар лерттIа кхоачашдара цунах новкъостал хул царна. Дукха ха йоацаш парткома заседане дийцар Чатаев Ахьмада кулгалдеча тракторни бригадах лаьца. Бюро заседане гучадаьлар бригада балха юкъе доккхий кхоачамбоацараш долга: къахьегам эсала вIаштIехьбаьккхабар, социалистически яхьа итогаш хан-ханцахьа еш яцар. Цу кхоачамбоацарий бахьанаш кIоаргга тахка а техка парткома практически новкъостал дара де дезараш белгалдаьхар.

Дукха ха йоацаш Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дуза деза цIей тIакхача. Из гарга ме гIорт айлу колхоза коллектива хьинар, денгара ди массаза доал шерагIа арж социалистически яхь. Цу дергагача дикачоа хьалха боагIа колхоза коммунисташ.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА — ЛАКХАЧА БОАРАМ ТIА

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара накъадолхаш бе беза беррига идеологически болх белгалбаьккхаб КПСС ЦК Тезисаша. Цу Тезисашта яххача тайпара вIаштIехьбоах шоай болх «Знание» яхача общества республика ерригача организацеша.

Укх шера байнача бархI бетта вай республика «Знание» яхача обществa лектораша беседаш ца лоархIаш 30 эзар лекци йийшай. Царех дукхагIа яраш КПСС историех, СССР историех, политически экономех, марксистско-ленински философех, Iилман-атеизмах, дунен халкъашта юкъерча хьалах, иштта кхыйолча актуальни проблемаех йийшай.

Тха лектораша боккха теркам тIабохийт шоай выступленешка укх тIеххьарча шовзткъеи итт шера наьха кхетам чу хинна керттерча хувцамашта, коммунизм вай мехка хьалъяра перспективаш хьахьокха гIерт. Иштта укх юбилейни шера вай республике лекционни болх тоабара тIаерзаяь я Правленей Президиумей балха планаши тха общества Iилман-методически секцей болхи.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизарца дувзаденна историко-революционни тематиках дикагIа брошюра кийчдара конкурс кхайкаьяр оаха. Конкурсе хьаденачарех кепатоха аьнна шиъ брошюра хьакъоастадир жюре. Царех цаI «Нохч-ГIалгIай партийни организаци семилетка шерашка коммунистически къахьегам бахьан долаш лоаттабеча къовсаме» (автор М. С. Шишханов) яхаш хиннар хIанзле арадаьннад, хIаьта «Советски наьха хьал-торо тоаярах» лаьца В. А. Коптева язъяь брошюра укх деношка арадоалаш да. Цул совгIа хоза кийч а даь укх деношка кхоъ плакат арахийцад методически совето 1917—1920 шерашка Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал оттадара лоаттабаьча къовсама турпалаш яхаш да уж. Цу плакаташ тIа революцеи граждански тIемен турпалий сийлахьа гIулакхаш а дувцаш сурташ да кепатеха.

Тха организаце боккха теркам тIабохийт лекцей идейни а Iилман а чулоацам лакхагIа хилийтара. Ханханнахьа республикански семинараш ю оаха, знаней тайп-тайпарча отраслеех лектора новкъостала лаьрхIа материалаш кийчъю. Иштта правови пропагандах, Iилман-технически пропагандах, Iилман атеизмах, дунен халкъашта юкъерча хьалах лекцеш ешача лекторий семинараш хиннай. Кепа а теха республика районашка гIолла лектора хургдолча новкъостала даьрхIа мах бола методически материалаш дIа-хьа яхьийтай. Царна юкъе я «Сийлахь-йоккха Октябрьски революци къамий кортамукъален болам дегIабари», «ХIанзарча заман дунен халкъашта юкъера болх лой болам» иштта кхыйола материалаш. Знанеш наха юкъе йоаржаеча Iилман болхлоша, хьехархоша, инженераша, лораша, къаьстта къонабараша, дакъа лацаро торо хулийт цар политически кхетам лакхбе. Цудухьа дукха ба тха Iилман болхлоехи специалистехи штате боаца лектораш. Царна юкъе ба В. А. Коптева, Н. М. Шерстюкова, А. М. Багдасарян, Х. Г. Баркинхоев, В. Х. Межидова, К. И. Ефанова, иштта дуккха кхыбараш.

Вай республика предприятеши учреждениеши шиъ мукъа ди а долаш кIира ихе дийнахьа болх бе йолаярна дувзаденна боккха болх чакхбоах тха лектораша. Къахьегамхошта хьалхашка хьалха латтача коллективай опытах, къахьегама овсарле лакхъяра наькъах, дикагIа йолча балха графиках лаьца, ихе ден балха кIира тIа балара социально-экономически лоархIамах лаьца дувц болхлоштеи гIулакхерча нахаи хьалхашка. Шоатта дийнахьеи кIирандийнахьеи керттерча даькъе оаха пайда эц октябрьскии ленински дешарех, кинолекторех, лекцех, концертех, иштта кхыча лекционни пропаганда формаех. Цунах кхоачамбац оаха. ХIанзарча замо дIадеххача бесса цIенхаштта лекционни пропаганда болх овлангара тоабе декхараш увттаду оаха тхоашта хьалхашка.

М. МАМИЛОВ,

Нохч-ГIалгIай «Знание» яхача общества организаце правлене референт.

МАССАЗА А КЕРДАЧОА ТIАКХУВШ...

Октябра 50 шу дуза ди хьатIакхача юхе йисар дукха ха яц. Цу денна къахьегама совгIат кийчдара чурча кхоачамех бизза пайда а эцаш, хьинаре къахьег Грозненски аьшкбетона конструкцей завода чуйоагIача дуккхача цехий коллективаша. Царна юкъе укх юбилейни шера яьржача социалистически яхье пахадлаш хьалха латташ хьайоагIа Лемешко Николай Кондратьевич керте латтача шоллагIча цеха коллектив. Цхьа бутт дIабахабац цо бетта план тIеххкхоачаш па еш. Делкъел тIехьагIа кхо сачаш па еш. Делкъел тIехьагIа кхо сахьат доалаш латта ха яр тхо цига нийсденнар. Хьалхашка этта сурт хоза дар. ХIанз мара болх дIабола ца бича санна чуйнна къахьегаш бар цеха болхлой. Сменах йола залани кхоачаш а яь, кхоанарча ден чотах продукци арахецаш я мастер Михайлова Вера Павловна керте латта смена, — аьлар цеха начальника Николай Кондратьевича. Цу гIулакха ше чIоагIа раьза волга хьахайта гIерташ санна, тха массайолча сменай оамал а иштта я, яхаш дувц цо.

Кхыча бесса хила йиш яц Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара яхье льнача коллективаша доаха къахьегама толамаш, — йоах сменацарча болхлоша. Иштта уйла йолаш цеха берригача болхлоша къахьегарах аьшкабетона изделеш арахецара нйс бетта план 10 сентябре кхоачашъяьй цар. 20-ча сентябрга кхачалехьа планал совгIа арахийца продукци ши эзар кубически метр я. Укх бетта доаха къахьегама толамаш кхы а лакхагIа да. Бетта план графикал хьалха кхоачашъеш хьабоагIа цеха болхлой. ХIанзлехьа сентябрь бетта планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 250 кубически метр гаргга я.

Иштта лакха къахьегама толамаш даха вIаштIехьдоал болх нийса вIаштIехьбаккхарах. ХIара кIиранна, цинардийнахьа, итогаш ю дIадахача кIирах лаьхача къахьегама толамий. ЛакхагIа къахьегама толамаш даьхача смена е бригада опыт сихха балха юкъехухь. Балха тIа нийсленна кхоачамбоацараш дIадахара хьдда йола мероприятеш белгалйоах, уж миштта кхоачашъю хьожаш цахадаш тIахьожам лоаттабу цеха кулгадхоша, партийнии профсоюзнии организацеша.

Московскии ленинградскии инициатива хьал а лаьца цеха болхлоша хьинар кхо ца деш къахьег металл, материалаш, энерги кхоярa тIехьа. Из бахьан долаш бархI бетта паччахьалкхенна кходаьд 38 эзар совгIа сом ахча. Арахецача продукце дикал а цунна цхьана дикка лакхъеннай.

Керда техникеи технологии производствана юкъекххаьара болх а дика вIаштIехьбаьккхаб цехе. Рационализаторски предложенеш производствана юкъеяхьара тIаийца хинна социалистически декхараш хIанзлехьа тIеххкхоачашдаьд. Балха юкъейихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна баь пайда массехк эзар сом да. Укх деношка завода цехашта юкъе эггара хьалха болх бе йолалургья автоматически лини. Цу гIулакхо дикка тоадергда болхлой хьалаш, хIаьта къахьегама овсарле 50 процент гаргга лакхлургья.

Уж а кхы а мероприятеш чакхйоахача, цIей сийна тIаийца декхараш кхоачашдеча хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб бетонщикаш Куныш Иван, Кулиниченко Николай, Костяева Александра, арматурщица Никухина Мая, кхыбараш. ХIанзлехьа дукха хIама па эшшаш итт бетта план кхоачашъяьй цар.

СУРТА ТIА: Кулиниченко Николай керте латтача бригадана сменах даьха хьокхамаш доваийташ я смена мастер В. Михайлова (аьрдехьаръяр).

Б. КОСТОЕВ.

И. Плиева сурт.

Массаза бетта заданеш тIеххкхоачашъеш хьабоагIа укх юбилейни шера Грознерча «Электроприбор» яхача завода болхлой. Шин декадах бетта план 69,2 процент кхоачашъяьй, укх дисача деношка низи хьинари ца кходеш болх бу цар нйс бетта план ханал хьалха кхоачашъяра.

Советски Iаьдал этта 50 шу дузача ден сийна яьржача социалистически яхье хьалха латт нн. Лев Спиридонович Кобозеви Нина Петровна Гребневаи керте латта цехаш.

Юбилейни ручкаш, совгIата луш йола сувенираш, дуккха кхыдараш кийчдеш я завода дикагIчарех лоархIаш йола цхьоалагIа цех. Дукха ба цу цехашка дика болх беш массаза шоай бетта план тIеххкхоачашъю болхлой. Царех ба № 1 йолча цеха инструментальщик Белов Владимир, коммунистически къахьегама ударник токарь Племеный Евгений Григорьевич, № 3 йолча цеха коммунистически къахьегама ударникаш наладчикаш Девяткин Анатолийи Яковлев Петри, сборщицаш Прокопова Вераи, Чайкина Аннаи. Цар массаза 30—40 процент тIеххкхоачашъю шоай сменни нормаш.

Сурта тIа: цхьаттара 26 операци еча установка автоматически лини балхага хьожаш ва наладчик Яковлев Петр Абрамович.

Р. АУШЕВ.

И. Плиева сурт.

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА ТОЛАМ

Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаьча Нохч-ГIалгIайчен республика промышленни предприятей болхлоша ханал хьалха, 25-ча сентябре, кхоачашъяьй заловии керттерча изделейи продукци арахецара нйс бетта план. Бутт чакхбалалехьа планал совгIа арахецаргья миллион сома маьха продукци.

ДIадахача шера нйс бетта арахийцачул 12 процент дукхагIа я укх шера арахийца продукци.

Планированеи экономически стимулированеи керда системага баьнна болх беча «Грознефта» объединене мехкдаьттахоша укх шера нйс бетта даьнха мехкдаьтта дIадахача шера цу юкъагIа даьккхачул 22 процент дукхагIа да, хIаьта газ — 25 процент. ДIадахача шера нйс бетта арахийцачул дикка дукхагIа мехкдаьтта, мехкдаьтта химе продукци, гIишлон материалаш, тийга хIамаш, кхачан продукташ арахийцай укх шера хьалхарча кхаь кварталах.

Къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхарах, производственни процессашта автоматизации механизации ярах, машинехи оборудованехи бизза пайда эцарах промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра план а тIеххкхоачашъяьй.

Яхье яьннача коллективашта юкъе я «Малгобекнефть», «Горскнефть», «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управленеш, Грозненски химически комбинат, КПСС XXIII-ча съезда цIи лелаю крекинг-завод, «Грозэнерго» яха районни управлени, швейно-производственни объединени, кога гIирса фабрика, кхыйола предприятеш.

Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера бархI бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 3,6 миллион сом да.

Промышленноста болхлоша, инженерно-технически болхлоша, кхыча специалисташа беррига низ тIабахийта къахьег Октябра цIей сийна тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара.

БОАРАМАГIА БОЛХ БАЙТАРА

Шийтта шу даьннад, № 1 йолча ТЭЦ-а механически мастерскеши ремонт ю персонали дарде а лаьпа «Грозэнерго» ремонтно-механически завода электростанцеш вIашагIъехка. Цар лоархIамера декхар текущии капитальнии ремонт ярей, хIаьта иштта керттерчеи гIон йолчеи электростанце оборудованена реконструкци ярей дар. Заводе къаьнача методех еча ремонтно энергосистема лакхлуш долаш хьашташ кхоачаш ца дар дар уж вIашагIйоххара бахьан. Станце низ дIакхачацар хIара денна лакхлу номенклатурнии реконструктивнии балхаш кхоачашде. Боахама способах еча ремонта дикал лоха хиларо вIаштIехьдалийтацар балха овсарле лакхъе. Номенклатурни балхаш дара ремонтно-монтажни е моллагIа кхыйола организацеш оарцагIа яха езаш хулар. Йоккхий деталаш, кхыйола оатхалаш заказех кхыча заводашка хьанйтар. Цу шедолчо торо хилийтацар дикал лакха йолаши кхомбеши болх байта. Иштта болх баь дуккха ха дIаьннай.

Реконструкци яра балхаш дуккхеи чоалханеи дале а станце декхар шийн ханнахьа технически документаци хьаялар мара дац. Юхе диса гIулакхаш заводо ше доах вIаштIехьа. ТЭЦ вIашагIъеллача хана денз заводо ерригача тепломеханически оборудованена ю капитальнии текущии ремонт дика кхета а яь балха овсарле лакхъеш дола, доккхеи чоалханеи реконструкци яра балхаш де яьлар.

Масала, № 1 йолча ТЭЦ-о ялхаза реконструкци яь хувпар бахьан долаш котельне беча балха овсарле сахьата 150 тонн Iи йоаккхаш лакхъеннай. ХIаьта яьй тягодутевой механизмаш а реконструкци яь № 2 йолча ТЭЦ-о хийцай. Уж шаккхе станци Iалама газаца болх беш я. Дукха балхаш даьа станцеш химически цехий оборудованешта реконструкци еш 140 котлоагрегаташта, 90 парови турбинашта, 20 гидротурбинашта капитальни ремонти реконструкции яьй заводо. Иштта тоаьй 17 эзар гаргга тайп-тайпара мощность йола электродвигателаши трансформатораши.

1955—1956 шерашка хIара шера 90 процент парови турбинаштеи 70 процент котлоагрегаташтеи йора капитальни ремонт, хIаьта хIанз хIара шера 35—45 процент, из да кхаь шера цкъа турбинаштеи, шин шера цкъа котлоагрегаташтеи мара ремонт па елга. Цул совгIа денгара денга лакхлу электростанце технико-экономически хьокхам. Цо хьахьокх № 3 йола ЦРМ чIоагIа лоархIамеи пайданеи йолга. Лакхе вай дийцача балхашца цхьана цу предприяте Дагестана теплоэнергетически оборудованена а ю ремонт.

Заводе болх беш яр балха тIера, барт тайна коллектив я. Балха овсарле лакхъяра гIо ду завода рационализатораша. КПСС ЦК решенеш вахара юкъе а кхухьаш коммунистически къахьегама предприяти яха цIи лелаяра яхье яьнай из. Дукха ба укхаза завод Iоюллача хана денз хьинаре къахьега болхлой. Царех ба завода керттера инженер А. Бритаус, цехий начальникаш М. Хрусталев, П. Степенко, ПТО начальник С. Абаев, иштта кхыбараш а.

ХIанз Советски Iаьдала 50 шу дузача денна хетаяьча къахьегама вахте а этта, № 1 йолча ТЭЦ-е укх шера оттаьча графиках эггара тIехьарча турбогенератора капитальни ремонт еш ба завода болхлой.

Х. СУРУДЖАНЦ,

«Грозэнерго» оператор.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«БАЬЦАШ НОХАРАШТА КIАЯ УХ»

МалгIабика района «Ингушский» совхоза кхоалагIча отделене доакъар кийчделга во леладеш хилар дувцар «Баьцаш нохараштa кIал ух» аьнна керте а яздаь, укх шера 7 сентябре «Сердало» газета тIа араьннача корреспонденце тIа.

Цун хьакъехьа редакцега ше беча хоама тIа МалгIабика районни юрта боахама производственни управлене начальника нов. Иванова язду:

«Ингушский» совхозе гIожа доакъараш кийчдара эша гIуланхаш даьд. Доакъараш доаха бригада вIашагIъеллай, хIанз из йол кийчъеш, тов-буц хьокхаш я. 1967 шерара ялаташ чуийцача юхедиса дерриги ча хьа а гулдаь, цунах аргIаш даьд. Планах кийчъе езача 6 эзар тонн силосах кийчъяь яьннай 3,5 эзар тонн. Силос дIахо а кийчъеш латт».

ЗАВОДО ХЬАЛКХЕБАЬБ УЖ

Юбилейни шера март бетта «Красный молот» яхача завода директора приказ техар. Цу тIа йоах:

«Шийн клеймо а йолаш вIаштта ялх шера болх беш я В. И. Абрамова кулгаллу слесарий-сборщиканий бригада, дикеи тIехликеи мара дIалац цо продукци, тIаийца декхараш цIенача балхаца кхоачашдеш дIахо йода.

Цунца дувзаденна цеха кулгалхоша декхар ду продукци ОТК-ага дIателара санна, иштта даьча балхашта нарядаш язъяра бригадана тешам балара хьакъехьа.

Аз приказ тох:

Завода керттерча бухгалтеро В. И. Абрамова бригадана бизза тешам лулба, даьча балхашта оттаьча нарядех мах телба мастереи технически надзореи кулг тIадоацаш».

Из тайпа приказ арадалар цхьа бахьан доацаш дац. Заводе эггара хьалха коммунистически къахьегама бригада яха цIи яьккхай В. И. Абрамова бригадо. Алхха из цаI мара яц заводера республика Къахьегама Сийлен книга тIа дIаязъяь. ХIаьта бригадира, машиностроени дегIакхувлара ворхI шера плана заданеш кхоачашъеча цо дика толамаш дахарах, Ленина орден еннай.

...Хоза гIов-сибат, шера белаж йолча къонахчунца хьоашал тох оаха. Шийна уйла тIаозаш я цIи Вилен.

— Цхьанна а книжка тIара корайоагIаргъяц шоана цу тайпара цIи, — вела а къежаш йоах Вилен Ивановича. — КъайлагIа хойтаргда аз шуга хьалхара алапаш Владимир Ильич Ленина цIерацара хьайица хилар — Вилен.

Хоатт оаха: мишта яьлар сийле, мичара ера говзал?

— Хала да цунна жоп дала, — фенташ хьувзаю дIоагIа дехьа даьккха Iо а дилла, кIомала фачхалаш хьабе а ехка, кулгаш цIенде эттар Вилен Иванович. — ВIалла дола а лургдац. ТIаккха сай деррига вахар дувца дезаргдар са, укх сборочне со хьачуваьннача дийнахьа денз хьадоладаь... ХIаьта, нагахьа санна лоацца, цхьан-шин дешаца аьлча, из говзал, хьехархошкара, кадрови болхлошкара ше мел яьккха ха укхаза болх беш яьккхача даьгара енай. Цун васкетах хилар сох болхло.

Вилен Иванович велакъежар, гучох, ше деза лоархIаш дола цхьа башха хIама дага а деха.

— Цкъа цхьацца-шишша дувцаш дагIаш хьоахадир оаха, со воккха хилча малагIа болх бе безам ба яхакъамаьл. ТIаккха аз, бакъдар аьлча, иттех профессе цIи яьккхар. Са безам боагIар инженер а, наькъахо а, моряк а, летчик а, лоацца аьлча, кIаьнкий хила безам мел бар хила. ХIаьта дас, кIирвенна бIара а хьежа, кертах кулг а хьекха, аьлар: «Вай мехка-м министр хила я йиш я хьога. Из ца хилча варгвоацаш хIама дац, цхьабакъда, болхло — хила веза, Наха из цIи лелае бокъо йолаш хьо лоархIе — саг хургва хьох, тIаккха сона а сатемегIа хургда». — Цул тIехьагIа заводе вигар со цо. Массайолча цехе гIолла чакхваьккхар, долла хIама хьадийцар — мича, мишта фу ду, цо дувцачох, ерригa участкаш лоархIаме яр. Сона эггара дикагIа хийтар Сахалине, Тюмене е Башкире, цкъаза Инде, ОАР-е, Судане а яхьийта кийчъяь насосни цементировочнии агрегаташ бIаргаго йиш йолча сборочни цехе. Цу хана денз иштта цу чу висар со, кхы цхьаннахьа а ваха дог а ца доагIаш...

— Хьачуера оатхалаш, тIаккха насос вIашагIйолла волавелар Вилен Иванович Комаров Борисаца цхьана. Шоаш дер нийса дора цар совнагIа къамаьнаш доацаш. ДIа ма хьежжинге а гуш дар, кхоачаш бригадира багара дош дIа а далалехьа помощника кхетадеш хилар. Сабар! Цхьан юкъа юхасаца везаш хилар. Брак хинна оатхал нийсъеннай.

— Боря, хьакхайка контролерага! Ведда ОТК вахар Борис.

— Из а, — дIаводача Бориса тIехьа а хьежа аьлар Вилен Ивановича — сай яр санна биографи йолаш хургволта хов сона. Пенсе тIа ваххалца болх беш хиннав цун да тхо долча. МугIарера слесарь волаш болх бе дIаволавеннав из, дIаводача хана цеха начальник вар. ТIаккха, юха. Ше дIаводача хана Борис воалавир со волча, сога цунна слесара гIулакх хьехийта. Декхар, оалаш мадарра, ханнахьа юхадаларца хоза да: воккхагIа волча Комарова дакъа ца доацаш саг ваьвац укхаза сох а. ХIанз из де аргIа сога я, хIаьта со из деш а ва...

Вилен Иванович кхайка дIавигар конструкторашбаьхкаб. Цар безам ба керда агрегат кийчъяра хьакъехьа опытни сборщика фу хет хьажа. Абрамова, тIехьагIа тхона гучадаьнначох, конструкторий чертежаш тоъал нийсъяьй.

Бригадир юхавоагIача хана, цунга хьежаш вар Бориси ОТК-ара болхлои. Безаме доацача тоъал дукхача дешашка дадувгIа дийзар вокхан нийса болх дIабехаш болча сборщикий оагIонгахьара; цу тIа а, хIама дацар, нагахьа санна брак йола оатхал агрегат вIашагIйоллале царна гуча а яьнна, из юха вIашагIъяккха ца езаш хилча.

— Шестернашта проверка дикагIа ергйола приспособлени маца хьаергйолаш да шо? Шоашта а совнагIа болх тIабетт оаш, тхона а чархашта юкъе гIадж ехк.

— Ергья, Вилен, ергья...

Контролер дIавахар. Цу ханна хьатIавена кхыча участкера болхло цхьан хIаманна духтIавоаккхаш воаллача юкъа оаха массехк хаттар дир Борисага. Бакъдар аьлча, чIоагIа доккхал ду цо укхаза, Вилен Ивановича бригаде болх беш ше хиларах. Дукха ха йоацаш, Абрамова ше декхар а даь балха тIа шоллагIа разряд еннай цунна. Борисах тийше чоалханера болх а тел хIанз.

ШозлагIа кхийтар тхох из заводской культура ЦIагIа. Уж цига бар салаIа баьхка а боацаш, «порядок лораеш». ХIанз кхоккхе а вар уж цхьана: Вилен Иванович, Борис, Гомянин Владимир. Ишта да цар Iаьдал: цар цехерча дружинникий отряд микрорайоне дежурни йолча хана, бIарчча бригада яхийтар дех цар наряде. Миччахьа а, уж дIабахийтача, тIехлика хулар порядок. Балха тIа бале а дежурства тIа бале а цхьатарра хул: цIенхашта, тешаме, гIулакх дизза кхоачашдеш.

Цар пхьешаш тIа доахкача шерача цIеча зигашта бIара а хьежаш тIехбувл царна юхе гIолла кагий нах, хIаьта харцахьа боацаш, оамалагIа а хул.

Патрулаш, тIаккха? Уж безаме къамаьлаш а деш, шоай балхара гIулакхаш а дувцаш лел. Цул тIехьагIа Бориса хьехам тела болалу боккхагIбараш, децара пун уйла тIаерзае гIерташ. Вузе гIолга могаду пар пунна. Цул тIехьагIа книжкашка доал къамаьл. ТIом бувцаш дола книжкаш деша дог доагIа Гомянина. Шийбнйзабац цун тIом бе, цхьабакъда, эскаре-м хиннав из.

«Дийнабараши байнараши» ца дийшача дарглац, — аьлар цо. Фильм бIаргадайнал сона — чIоагIа да. ДIаходолар а яздаьд Симонова — «Iобешше а хилац салтий». Дийшадий оаш»

— Дийшад.

Телефон техар. Вахтер хьачукхайкар дружинникашка: «ГIулакхаш миштад?» яхаш хетт отдела начальника.

— Долла хIама вIаштIехьа да.

Н. ТИМОФЕЕВ.

Советски Iаьдала 50 шу дизарга. Латвийски ССР тахан.
РИГА. Комсомольски набережни.

В. Кунова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЛАНАЛ СОВГIА ДIАБИХЬА МУХЬ— 81 000 Т О Н Н

«Грознефта» объединене автобаза коллектива декхар да тохкама бурош детташ латта буровойш реагенташца, оборудованеца Iалашъяр, хьалъеш латтача объекташта гIишлой материалаш тIаувзар.

ХIаьта мишта лоархIаю из коллектив цу декхарах?

Сийлахь-боккхача Октябра 50-гIа шу дизара юбилейна накъайолаш автобаза коллективо тIайийцал мухьаш буровойштеи хьалъеча объекташтеи гIаувзара 10 бетта программа 30 октябрь тIаккхачалехьа кхоачашъяра декхар. Цу декхарах, ка маьхала а ювдаш, лоархIаю коллектив. Мухьаш дIа-са кхахьара 9 бетта план ханал хьалха. 14 сентябре кхоачашъяьй, планал совгIа 81000 тонн мухьаш тIаззад. Мухьаш дIа-са кхахьарга дIалодар планал 7,6 процент лохдаьд. Къахьегама овсарле планал 13 процент тIехьъннай. Машинаш лелара коэффициент планах 0,522 хила езача моттиге бокъонца хиннар 0,533 я, вешта аьлча, цунах хул 102,5 процент. План предприяте гIолла бIарчча дIалаьрхIача 101,9 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама дикагIдола хьоккхаш довх доккхий мухьаш кхухьача автомашиний шофераша коммунисташа Богаров Александра, Демельханов Оалхазара, Макаров Виктора, Шалашов Евгене. Царел дукха тIехьабисац парте боаца шофераш Арсамирзоев Хаз-Махьмад, Прокопенко Иван, кхыбараш. Царех хIаране денна 20—30 процент тIеххкоачашъю мухьаш дIа-са кхахьара задинеш.

Шоай къахьегама толамаш Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара юбилейна хстаду цар.

А. ТИЩЕНКО.

ДОЛЛА ХIАМА УЙЛА ЯЬ, ЛАЬРХIА...

Лаьтта лелaдара ерригача агротехнически приемех нийса пайда эцаш хилча, лакхеи тешшамеи юртбоахама культурай хьувкъам кхебе йиш я Нохч-ГIалгIайчен лоамашка юхерча лаьтташка. Цунах тийшаб Шаьла района «Джалка» яхача совхоза къахьегамхой. Масала, нагахьа санна дIададахача пхе шера (1961—1965 шш.) совхозе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 14,1 центнер ялат доаккхаш хиннадале, 1966—1967 шерашка хьажкIаш йоацаш цигара гулдаьд 19,2 центнер ялат, вешта аьлча хIара гектара тIара 5,1 центнер дукхагIа.

Ялат даккхара толамаш доахача боккхача лархIаме хилар Советски паччахьалкхен 50 шу дизара сийна отделенешта, бригадашта, механизатораштa юкъе йоаржаь социалистически яхь.

Юбилейни шера ялаташ чуэцача хана дуккха гучабаьлар производстве хьалха латтараш. Царна юкъе ба Юсупов Мовлад, Ибаев Мовсар, Эльсултанов Насрудди, Козук Иван, дуккха кхыбараш санна бола говза механизатораш.

900 гектара тIа дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара 30 центнерал кIезигагIа йоацаш яха лерхI совхоза специалисташа укх шера. Цо боахамга йиш хулийтаргья юбилейни шера планал совгIа паччахьалкхенга 1.500 тонн ялат дохка.

Цхьабакъда, кхы а доккхагIа хила йиш йолаш дар толамаш. Халахета а, цхьайолча отделенешка, бригадашка, звеньяшка агротехника бокъонаш телхаяьй. ДIахо йодача хана уж гIалаташ теркалле деза совхоза администрацеи партийни организацеи. КарагIдьннар — доккхачеи бехтокхамечеи гIулакха юхьиг мара яц. ХIанзчул тIехьагIа кхоачашде делаш хала декхараш дуккха а да.

ХьатIадоагIача шера лакха хьувкъам кхебар духьа къовсам болабаьб совхоза коллективо. Къаьстта уйла тIайохийт ялаташ кхедара, 3.500 гектара тIа дIадийнача гурахьа дувча ка болча ялатий 25—27 центнери 1.000 гектара тIа дIайийнача хьажкIий 35—40 центнери хьувкъам кхебе лерхI совхоза къахьегамхоша 1968 шера хIара гектара тIара. Цо совхозага йиш хулийтаргья ялат шозза гаргга дукхагIа даккха. Декхар, шеко йоацаш, хала да, дале а кхоачашдулургдолаш да.

Изал ялат кхедара хIанз совхозе дер фуд?

Эггара хьалха, бокъонца къоастадаьд малагIча участке, маца, малагIча фуца, малагIа культураш дIаювргья. Массайолча отделене лаьтта лелaдара говза бола нах оттабаьб вIашагIъехкача звенощта керте. Гурахьа дIадувргдолча ялатий фу кийча да. Совхозе техача приказах чIоагIбаьча сеяльщикашца бокъонца инструктаж яьй.

Iан замалахьа лаьттах тIоадал чуйолийтаргйолаш хий декхара кийчо еш латт, кийчъеш я минеральни удобренеш.

НийсагIа йолча ханашка урагIеи пхорагIеи гурахьа дув ялаташ дIаде болабеннаб совхозе. Специалисташа лаьрхIача, гучадаьннад, цу тайпарча методах дIадийна ялат хIара гектара тIара 4—5 центнер совгIа доалаш хилар.

Лакха хьувкъам кхебара лоархIаме агротехнически мероприяти я юртбоахама культурашта зуламдергашца лоаттабу къовсам. Цу гIулакха дика кийчо еш ба совхозе. Гербицидаши кхыйола ядохимикаташи шоай ханнахьеи кхоачам хиллалц кийчъяра де дезаш дола гIулакхаш вIаштIехьдоахаш да. Механизаторийи звеньеводийи агротехнически дешар вIашагIдолларгдолаш да.

1968 шера 12.500 тонн ялат даккхар духьа лоаттабу къовсам совхоза ерригача участкашка кхехкаш ба.

Г. ИСАЕВ.

Свекла чуэца йолаеннай Шаьла района «Южный» яхача совхоза кхоалагIча бригада Амирханов Сайпекулгалду звено. Звенос кхееш 25 гектар шекара свекла я. ХIанзле ийс гектар чуийца яьннай. ТIайийцача социалистически декхарех хIара гектара тIара кхо бIаь центнер яккха езаш ба звено членаш. Чуийцача хьалхарча гектараша хьагойт мерзача овлай хьувкъам кхы а лакхагIа хилар — 450 центнер. Шекара свекла чуэцаш хьинаре къахьег звено членаша Калимова Маржана, Музыкаева Лизас, Борзоева Марусс, кхыбараша.

Сурта тIа: хьаяьха шекара свекла цIенъеш ба (аьрдехьара аьттехьа) Базаева Халипат, Калимова Маржан, Музыкаева Лиза.

И. Плиева сурт.

ДЕГ ТIАРА КЪОАБАЛЪЮ КПСС ЦК СЕНТЯБРЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ

ЙОАКХОННА ЖОП ЛУШ

Вай партеи правительстваи даим йоакхо ю къахьегама сага хьал-торо лакхъяра, цун вахар хоздара, цун хьашташ дизза кхоачашдара. Кхы цIаькха а цунна тешам луш, из къаьгга хьагойташ ба «Советски халкъа хьал-торо кхы дIахо а лакхъяра хьакъехьарча мероприятех» бола КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои тIайийца соцам. Цу тIа белгалдоах советски наьха материальни вахар тоалара чакхдаха лерхIараш. Цу мероприятеша кхы а дикагIа тоадергда тха вахар. Из Iалаьмате боккха кхаъ хезача тха цеха коллективо лаьрхIар кхы а дикагIа къахьега. Партеи правительстваи еча йоакхонна жоп луш оаха керда къахьегама толамаш доахаргда. ХIаьта тахан сай сменни задани 110 процент кхоачашъяьй аз. Иштта хьинар айденна къахьийгар са новкъосташа а.

П. САЗОНОВ,
«Красный молот» яхача завода 1-ча цеха вагранщик.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Укх юбилейни шера чIоагIа хьинар тIалахийта къахьег тха колхоза хьалхарча тракторни бригада коллективо. Ерригa производственни планаш кхоачашъяьй бригадо. Планах лаьрхIар 16 центнери тIайийцача декхарех 20 центнери йолча бригада гIулакх деча ши эзар гектарах хIаране тIара 25 центнер кIа чуденад, мукх — 23 центнер. ТIеххкоачашъяьй горох, кен, гидуарташ кхедара паччахьалкхен план.

ХIанз бригада кхаш леладераш кхы а дегаш айденна къахьегаш ба. «Советски наьха хьал-торо дIахо лакхъяра хьакъехьарча мероприятех» болча КПСС ЦК сентябрьски Пленума соцамга ладийгIачул тIехьагIа кхы а хьинар айденнад къахьегамхой. Хьамсарча партеи Советски правительстваи вэй мехка къахьегамхой алапеш, пенси, къаьстта колхозхой дар лакхдара йоакхо ярах керда толамаш доахаш жоп дала лерхI оаха. ХьатIахулча шера лакхарча хьувкъама тешшаме лард йолла дага да тхо.

Укх деношка къаьстта дика къахьег тха механизатораша. Иштта трактористаша Арсанукаев Махьмада, Эльмурзаев Iисас хIара дийнахьа шин норма гаргга кхоачашъю лаьтта оахача.

Парте йоакхонна жоп луш хIатIадоагIача шера хIара гектара тIара 26 — 27 центнер ялат даккха лерхI оаха.

Г. ЖУКОВ,
Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза тракторни бригада бригадир.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Советий Iаьдала 50 шу дузача юбилейна сийленца накъабахара социалистически яхье баьннача Ножай-Юрта района юртбоахама къахьегамхоша 1967 шера 20 сентябрь тIаккхоачаш ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план —дулх 102 процент, шура 100,9 процент, фуаш 112 процент, тха дохкара ийс бетта план — 125 процент. Хьайбай продукташ дIахо кийчъеш я.

КПСС Ножай-Юрта райкома секретарь
А. ПЕТРОВ.

Ножай-Юрта райисполкома председатель
У. ВАШАЕВ.

Ножай-Юрта районни производственни юртбоахама управлене начальник
Ш. БАШИРОВ.

Чуэцаш ба юбилейни шерара хьувкъам

Гудермесски района «Степной» яхача совхоза шоллагIча отделене укх деношка юкъ-юкъера дуга чуэца доладаьд. Бригада коллективо чуэца дезар цхьа эзар гектар дуга да. Ханнахьеи дикеи кийчъьяьча техникаца ца дойташ лоацчача хана дуга чуийца бовла лерхI дуга леладераша. Укх шера хIара гектара тIара шовзткъе итт центнер дуга даккха декхар тIайийцад отделене коллективо.

СУРТА ТIА: дуга хьокхаш я Тилипов Дене комбайн.

Н. Кобиашвиле сурт.

☆

Гудермесски района «Кавказ» яхача колхоза кхашка сихденнад шозлагIа йийна культураш чуэцара балхаш. Цунца цхьана хоза эттача ханах зехьа цхьа минот ца йоаеш хьинаре къахьег шекара свекла кхеераша. ЧIоагIа хьувкъаяьй из маьхера юртбоахама культура боахама кхаш леладераша.

Из толам ши-шегIа хьахиннабац. Соахка гурахье зяба аьха иллача лаьтта бIаьстан юхье агротехнически бокъонаша дIа мадеххара дика обработка а яь дIайийра из культура. ХIара гектара хьувкъам лакхбара дIайийнача шекара свеклана хан-ханнахьа доагIа гIулакх дир. ХIанз дог гIоздоах хьахинначо. Къаьстта дика хиннад мерза овлаш колхоза цхьоалагIча бригаде. Советий Iаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъабахара паччахьалкхенга ши эзар тонн шекара свекла йохка социалистически декхар тIайийцад укх шера бригада коллективо. ХIанзле дукха шекара свекла дIакхачийтай цар шекар доаккхача заводе. ДIадахача шера укх хана дIачуеннар пхи бIаь тонн мара хиннаеце, укх шера цу хана дIаеннар бархI бIаь тонн я. ЧIоагIа хьийкъача шекара свеклас дегаш айдаьд кхаш леладерий, цудухьа ерригa уйла тIайохийт цар цхьа грамм свеклацара шекар доврглоацаш, хьаяха ара ядаргйоацаш чуэцара. Планах хIара гектара тIара 130 центнер яккха езача кхо бIаь центнер йоакхх.

Шекара свекла хьаоахкаш овсарле къахьег механизатораша, шекара свекла лелаераша. Къаьстта къахьегама овсарле лакха хиларца белгалваьннав тракторист Баймурадов Абубакар. ХIара дийнахьа норма цаIи ахи кхоачашъю цо. Цун агрегат тIехъяьннача цхьаккха свекла яллийсац лаьттах, хIаьта хьааьхкар йоханза бIарчча хул.

Гаьнна бийса тIехьа яххалца йоаг колхоза кхашка машиний лампаш. Шин сменах болх бу укхаза свекла кхашкара дIаувзаш. Из болх кхоачашбе дика лоархIабу боахама машинаш лелаю шофераш. Шоферашта юкъе аьржача яхье хьалха латт Гичекаев Iабдулхьамид, Элирханов Солтахьмад, Бериев ВахIид. Дийнахьи буси пхи-ялх рейс ю цар шекара свекла заводе дIаувзаш.

Кхашка хьаяьхка машинаш дукха лоаттаяц шекара свекла лелaераша, хIана аьлча хьааьхка шекара свекла лаьтача боахама а шоашта а мел зе хул дика кхеталу йоккха опыт йолча цар. Аьхка шекара свекла цIен а еш машинашта тIайотта кхоабу шекара свекла лелaераш Даибова ТIаус, Ильясова Санет, Магомадова Роза, кхыбараш. ХIара дийнахьа 150 процент кхоачашъю цар шоай заданеш.

А. ДАДУЕВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Беррига низ тIабахийта къахьег Надтеречни района «Кругловский» совхоза хьайбаш леладераша Октябра сийленца накъабахара. ХIанзле кхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх дохкара шера план, 10 тонн дIадала дезача 14 тонн дулх дIаденнад, хIаьта шура йохкара бархI бетта план 104,4 процент кхоачашъяьй. План кхоачашъеча хьинаре дакъа лаьцад совхозе хьалха латтача дояркаша Исаева Медента, Джабаева Кулсума.

Боккха теркам тIабохийт хьайбаш леладераша Iан кийчо яра. ХIанале Iалашдаьд шортта доакъар. Планах 2085 тонн йолла езача 4887 тонн силос еллай, планал дуккха совгIа кийчъяьй йол. Хьайбаш леладу ерригa фермаш концентраташца Iалашъяьй.

ХIанз сихдаьд хьайбашa Iа доаккхаргдолча помещенешта ремонт елга.

А. КОРАВЯКИН.

ВЕЖАРИЙ РЕСПУБЛИКА

ДАЬХЕН ДУХЬА КЕРДА ТОЛАМАШ

Т. К. МАЛЬБАХОВ,
КПСС Черсий-Балкхарой обкома хьалхара секретарь.

☆

Дукха ха йоацаш вай газеташ тIа кепатеха яр парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина статья. Вежарашха йолча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой хьинарерча вахарах дувцаш хинна из статья чIоагIа уйла тIаяхийта йийшар республика къахьегамхоша. Из-м кхетадеш а да: дукхаьшхара шу дац Нохч-ГIалгIайчени Черсий-Балкхаройн халкъаша шоайла яхь лелаю. Долла хIама де гIерт уж тIа-тIа тоалуш йоагIа шоай республикаш хьалха латташ хилийтар духьа.

Юбилейни шера, сийрдача цIейна яха йоаггIача тайпара накъаяхар духьа бехктокхамера, чIъал хала дола, социалистически декхараш тIайийцад тха промышленни предприятей, гIишлошъечеи транспортнии организацей, колхозий, совхозий коллективаша.

Итт бетта производственни программа 27-гIа октябрь хьатIаккхачалехьа кхоачашъе а шера программа 26-гIа декабрь хьатIаккхачалехьа кхоачашъе, 9,5 миллион сома маьха продукци планал совгIа арахеца, юбилейни фонда чу кхы тIа а 1,5 миллион сома пайда билла лаьрхIад заводий, фабрикий, комбинатий болх доша.

Машинашъерашеи приборашъерашеи декхар тIайийцад дерригача халкъа цIей хьатIаккхачалехьа изделей ткъо тайпа кхы а арахеца доладе аьнна. Барзкъий шовзткъе пхийтта керда фасон, кога гIирса тоаяь модель ткъо, ужжал тайпаш пазатий арахеца лаьрхIад яйгача промышленноста болхлоша, хIаьта кхачан промышленноста болхлоша планал совгIа 1,7 миллион сома маьха массе тайпа тIехлика товараш.

Шоашта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд гIишлошъераша. Уж гIерт Эльбруса тIа бодача пассажирски канатни наькъа хьалхара аргIа дIайолаялийта, г. Нальчикера музыкально-драматически театр, паччахьалкхен планаш тIа хьалъе лаьрхIа чуIеча цIеной, берий, школьни, культурно-бытовийи боахамеи гIулакхашта лаьрхIа кхыйола объекташ эксплуатаце дIаяла.

Лаьтта леладераша лаьрхIад: соахкарчул дукхагIа юбилейни шера гулдергда цар ялат 12 процент, генараш — 15, баьцадаараш — 30 процент. Хьайбаш леладераша декхар тIайийцад дулх, шура, фуаш, тха 10—15 процент дукхагIа даккха а паччахьалкхенга планал совгIа 5,5 тонн шурий, 8,7 миллион фуъ, дуккха кхыйола продукци йохка а.

Мишта кхоачашду декхараш, миштa лел вежарашха йолча республикай-Дагестана, Нохч-ГIалгIайчен, Къилбаседа ХIирашкахьен къахьегамхошцара традиционни яхь.

Итогаша тешал ду дерригаш а цхьана лаьрхIача гIулакхаш во ца лелаш хилара. ХIара бетта-бетта лакхлу промышленни юртбоахамеи производства темпаш. Тха промышленноста къахьегамхоша планал совгIа кийчъяьй 11,3 миллион сома маьха продукци, кхо процент тIеххкоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани, лохдаьд продукце единицага дIадодар а из арахецарга бода мах а.

Даьча лоархIамаша хьахьокх, нагахьа санна Тырныаузски вольфрамомолибденови комбинат ханна тIехьайиса хилар дIадаккхара цхьадола гIулакхаш чакхдаьхачеи планаш низкъало кхоачашъеш йолча кхыча предприятешка болх чIоагIбичеи Октябра сийна тIайийца декхараш дикка дукхагIа тIеххкоачашдергхилар.

Социалистически декхарш ханал хьалха кхоачашдара новкъостал ду къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара шерра мероприятеш кийчъяpои производствана юкъекхахьарои. Хоаллалал кIезиглуш я техника дегIаахара боарами къахьегам вIаштIехьбаккхаран юкъера юкъ. Алхха укх тIеххьарча цхьан шера республика 33 промышленни предприятешка НОТ-а планаш чакхъяхарах 1.360 эзар сом ахча кхoдаьд.

Укх шерарча яхьа къаьстта шийн тайпара белгало я хIара пункте социалистически декхараш кхоачашии тIеххкоачашии де гIертарал совгIа, общественни производства эффективность лакхъе а гIерташ хилар. Дуккхача болхлой юбилейни фонде дакъа лоацаш шоай счеташ я.

Партийни организацеша дикка болх бу халкъа рузкъан кхом берггболча уйланца къахьегамхой хьалкхебара, къовсам лоаттабу балха ханах, бедалах, материалех пайда дикагIа эцар духьа, боахама расчет чIоагIъю кийчо ю предприятеш планировани экономически стимулировани кердача хьалаш тIа яхара.

Реформо хIанзле а лу дикка холуш йола результаташ. Уж бIаргагу реформа чакхъяьккхача ткъаь предприятега хьежача. БархI бетта план шозза дукхагIа тIеххкоачашъяьй цар вокхарчул, хIаьта реализаци яьча продукце боарам лакхбалар 24 процентал дукхагIа хиннад (республике юкъера лаьрхIача вурийтта процент мара йоацача). Къахьегама овсарле а иштта шозза сихагIа лакхлу, 16 процентага дIакхаьчай. Дикка лакхагIа да кхыдола технико-экономически хьокхамаш а.

Цу заводашеи фабрикашеи толамаш дахара маIан да, эггара хьалха, цар производство вIаштIехьъяккхара прогрессивни формаш юкъекхахьари производствага боарамагIа болх байтари, цун эффективность лакхъяр духьа лоаттабеча къовсаме коллективай членаша шерра дакъа лоацаш хилар. ТIехь-тIехьагIо наьха сакхетам чура дIайоаккхаш латт, хIанз а халахете а, цхьаццанахьа чIоагIа хьаллаьца лелаеш йола штурмовщина яхар. Цхьаккха шеко яц, реформо из а брак яр, боарамал тIех балхаш дар, пайда па луча мах дIаахийтар санна дола цунах даьнна зуламаш а цIендаь дIадоахаргхиларах.

Партийни организацеша тIагIертта вIаштIехьдоах оперативно - производственни планировани цахаддаш юкъекхухьилга, технологи эргайоахаш тоаелга, хийцца поощрени ю рационализатораштеи изобретателаштеи. Новаторий социалистически декхарашка лаьрхIадар 3,5 миллион сома экономически эффект яккха. Цхьабакъда, кердадараш лехаш болча наха хIанзле а кходаьд 6 миллион сом.

Толаме кхоачашъеш я продукци дикеи тешамеи хилийта лаьрхIа йола декхарий пункташ а. Дуккхача предприятешка изделей цхьадола тайпаш хIанзле а «Дикала знак» яккха паччахьалкхен аттестацега дIачуеннай. ТIа-тIа шерагIа яржаш латт дунен тIа дикагIа йолча образеций боарамга кхачар духьа лелаю социалистически яхь. Дунен тIарча шовзткъа совгIча мехко пайда эц Черсий-Балкхарой АССР заводашеи фабрикашеи арахецача продукцех.

Изделей керда тайпаш арахецара тIайийцача декхарех а лоархIаю республика промышленни коллективаш. Советски Iаьдала 50 шу дузаш приборашъечеи машинашъечеи предприятешка арахеца кийчдеш да машинийн приборийн 20 совгIа керда тайпа. Яйгача промышленноста болхлоша товарий ассортимент шер а ю, дикал лакх а ю. Ийдархошка керда кхоачаргья барзкъий 55 фасони кога гIирса 25 модели.

Партийни организацеша цIаккха а теркама кIалхара доалийташ дац оттальча планал совгIа 1,6 миллион сома маьха культурно - бытовий гIулакхашта лаьрхIача изделей 120 совгIа тайпа арахецара декхараш а.

Белгалдоаккхаш къаьстта хоза хет, дуккхача шерашта юкъе укх шера эггара хьалха республика гIишлошъеча организацей балха каст-каста «дика» яхача дешашца мах беш а «100 процент» аьнна цифраш увттаеш а хилар. Цар декхараш тIайийцадар шера план ханал хьалха кхоачашъе, производствана индустриализации механизации яра, хьалха латта технологи юкъекхувлара, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхарах шерра пайда эцара, сетовой планировани юкъейоалаяра чотах къахьегама овсарле лакхъе а гIишлой-монтажни балхаш дарга бода мах лохбе а аьнна.

БархI бетта планаш кхоачашъяьй ерригача тресташа. Царех йоккхагIа йолчо — болх во бу яхаш дуккхача шерашка критика яьча «Каббалкпромстроя» шоай министерстве хьалхара моттиг а лаьцай, кхаь квартале министерстваи профсоюзий ЦК-аи карара кара тела ЦIе байракх а лелаю.

Бакъдар аьлча, кхы а дукха да пайда эцанза диса кхоачамаши торонаши, дукха да кхоачамбоацараш. Цхьабакъда, трестий администрации партийни комитеташи тIагIертта хьежа яьннай гIишлошъеча къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара дешашка.

Бахача наха цIагIа эша гIулакхаш деча предприятей коллективаша, хьалха латтача техниках, технологех, гIулакхаш дара прогрессивни формаех шерра пайда а эцаш, шоай декхараш кхы а лакхдаьд.

ХIаьта юрта боахаме мишта лел гIулакхаш?

Колхозашкеи совхозашкеи дикагIа йолча ханашка а лакхача агротехнически боараме а дIайийнай бIаьстан юхье юв культураш, цул тIехьагIа тIаьнннача хIамашта гIулакх нийса делга вIаштIехьдаьккхад. Кхаш леладераша хьалкхеьйй чIоагIа хьийкъа культураш. Гурахьа дув кIа хIанз чуийца даьннад: цун хьувкъам хIара гектара тIара 24,9 центнер хилар. 59 эзар тоннана меттел паччахьалкхенга дехкад 80 эзар тонн хIана дац аьнна дола ялат. Тха боахамашта декхар тIадисадац Iовний культураш кийчъяра а. Ялатийна лаьрхIа чуэца йолаяьй хьажкIаш. Тхо тешаш да цун хьувкъам хIара гектара тIара 40 центнер совгIа хургхиларах.

Баьцадаарий, комсий, бахчевойи технически культурай хьувкъамо дог тешаду уж юртбоахама культураш яхараи паччахьалкхенга йохкараи тIайийца социалистически декхараш а иштта тIеххкоачашдергхиларах.

Черсий-Балкхарой хьайбаш леладерий, Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш леладерий а санна, боарам боацаш чIоагIа халача хаоттама хьалашка къовсам лоаттабе бийзар шоай декхараш кхоачашдар духьа. Цудухьа дукхагIа а гIадвугаш я результаташ: фуаши тхаи кийчдара шера планаш кхоачаш а яь, уж хIанз ханал хьалха кхоачашъе гIерташ ба шуреи дулхи кийчдара паччахьалкхен заданеш а. Цу тайппара цар боарам дикка дукхагIа лакхлургба. Хоалаллал дукхагIа хургда доахани коа тIара оалхазараши, цар продуктивность айлургья, хьайбай продукци яккхарга дIабоза мах лохлургба.

Колхозашкеи совхозашкеи цхьан ханна чакхйоах боккха перспективни лоархIам болаш йола мероприятеш: хьалде долалаьд керда хинбоахама доккхий гIирсаш, хьайбай боахамерча къахьегама процессашта комплексни механизаци а юрта хьалдеча гIирсашта индустриализаци а еш я.

Юртбоахама производство айяр духьа лоаттабу къовсам юрта бахача наьха вахара культурно-бытовий хьалаш тоадара чакдоахача гIулакхашца цхьана тарбеш да. Дикка доккхий балхаш дIадоладаьд юрташ тоаяра, водопроводаши газопроводаши яхкара, юрташкарча улицашка асфальт, тротуараш, наькъаш дахкара, царна гонахьа гаьнаш йогIара.

ХIанз республика ерригача городашкеи юрташкеи, халкъа боахама дерригача доакъошка гуш я къаьстта йоккха энтузиазм. Бийца вала хала да юбилейни вахте хьалха латтараш. Прохладненски ремзаводеи Ленина цIерагIча Аргунски колхозеи мара цIи йоаккхаргьяц аз. Цу шиннена а дукха ха йоацаш Ленина орден еннай. Царгара хьаIомалу, царца нийсбала гIерт, царгара хьокхам ийбу. ХIаьта ужжаморгаш тха тIа-тIа дукхагIа хургья.

Юххьера къамаьл чакхдоалаш оаха, Черсий-Балкхарой къахьегамхоша, вежарий моаршалца цхьана орден лелаеча Нохч-ГIалгIайченна ловца боакх социалистически яхьеи Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна яха йоаггIача тайпара накъайодачеи толамаш дахар ловш.

Дика хоамаш

КАРАГӀДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

Советски Ӏаьдал даьнна 50 шу дузача денна сийленца накъзяхара къахьегама вахте эттача Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо лакха къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Мехкдаьтта сийрда продукци, белал арахецара ийс бетта план 25-ча сентябре кхоачашъяьй завода болхлоша. Планах лаьрхӀачул совгӀа арахецаргья эзараш тоннаш продукци. Уж къахьегама толамаш хеталу технологаша Октябра дезача цӀейна.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Хаджиев Султана кулгалдеча йиьлатӀча цеха коллективо. Цо из план ханал ялх ди хьалха кхоачашъяьй. Цига къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай нов. Штейнгарт керте латтача № 5-6 йолча установка коллектив. 11ча сентябре денз тӀабоагӀача бетта чотах продукци арахецаш ба установка технологаш. Цул дукха тӀехьайисац нн. Абасалиев, Тарасов керте латтача установкай коллективаш. Цар ийс бетта план 16—21 сентябре кхоачашъяьй.

Л. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

Кхоачашъяьй итт бетта план

Укх юбилейни шера Грозненски нефтемаслозавода установкашта юкъе цахалдаш балха тӀа хьалха латташ хьайоагӀа Каплан Ольга Дмитриевна керте латтача № 19 йолча установка коллектив. ХӀанзлехьа ноябрь бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Уж къахьегама толамаш кхы а совдоах коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча установка технологаша укх бетта. Бетта план 23-ча сентябре кхоачашъяьй цар, хӀаьта квартала план 14-ча сентябре кхоачашъяьй.

Хьалхара моттиг яккхара къовсам лоаттабеча Бегляров Александра кулгалдеча № 39-6 йолча установка технологаша доаха толамаш а дог гӀоадоахаш да. Бетта план 13-ча сентябре кхоачашъяьй цар, хӀаьта квартала план 12-ча сентябре кхоачашъяьй. Ер бутт бовлехьа укх юбилейни шера тӀеххьарча квартала чотах итташ эзараш тоннаш продукци арахецаргья установка технологаша.

В. ГОРБАЧЕВА.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

Грознера машиннаькъа болхлой шерра яхь йоаржаь къахьегаш ба юбилейни шерара декхараш ханал хьалха кхоачашдараи машиннаькъа боахама Ӏан кийчо яраи. Къаьстта дика болх бу Джалка яхача станце уллача Ситников Владимир Михайловича кулгалдеча № 9 йолча участка болхлоша. Кхыйолча машиннаькъа участкашта юкъе халагӀа лоархӀаш я из участок, бакъда машиннаькъашка хьежараша шоай болх дика дӀабахьар бахьан долаш поездаш сухал лакха йолаш лелае йиш хул. Наькъа кийчонга хьожача путеизмерительни вагоно машиннаькъий хьала кхо бал лу — из лакха оценка я.

Машиннаькъа боахамашта е еза массе тайпа ремонт яра балхаш тӀеххоачашдарах паччахьалкхена массехк эзар сом ахча а кхоаьл пар. Социалистически яхье лакха хьокхамаш дахарах хьалхара моттиг яьккхар цу участка болхлоша. Царна юкъе белгалбаха боагӀа, № 9 йолча участка хьалхара моттиг яккхара, хьинар ца кхоеш къахьийга машиннаькъага хьежаш бола болхлой Я. Башлаев, Г. Тумаров, Ю. Юнусов, бригадир А. Садаев, кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

Говза кулгаш

20 шу хинна Ӏаш слесарь Захаров Федор Ермоловски хьун промбоахаме болх беш вола. Йоккха опыт йолча, шӀаккха а балхах бӀу па къожабеча цу коммунистически къахьегама ударника массе а хана 130—135 процент кхоачашъю сменни нормаш. Шоай заказаш сиха а дика а цо кхоачашден хиларах цунна баркал яхаш ба хьун промбоахама автомобилисташ, трактористаш. Сийлен книжка тӀа язъяьй коммунистически къахьегама ударника Захаров Федора цӀи, хӀаьта цун сурт Сийлен доска тӀа хьалтеха а да.

Октябра сийна доккхий декхараш тӀа а ийца хьинаре къахьегаш ва из укх деношка.

Я. ЦУЕВ.

Украински ССР тахан.

«Запорожсталь» яха Серго Орджоникидзе цӀерагӀа йола Ленина ордена металлургически завод.

Сурта тӀа: завода цӀи хеза бола нах (аьрдехьара аьттехьа) Социалистически Къахьегама Турпалаш доменни цеха мастер С. И. Ципко, завода директор Л. Д. Юпко, прокатни цеха болхло М. М. Полирода, мартеновски цеха воккхагӀвола мастер Г. К. Пометин, болат доаладер М. Т. Кинебас.

А. Красовске сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай мехка гӀолла

2017 ШЕРА ЙОАСТИЙЛА ХЬА!

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Къилбаседа ХӀирашкахьарча юбилейни альпиниадай тӀеххьарча этапе дакъа лоацаш хиннараш 19 сентябре Беш-Лоам-Керта чухохкаш бар. Чхараш тӀа гӀолла лела Ӏема Катов Владимир керте а волаш вола деналера виъ бӀаь саг чхарех, лай тонхамах, хьенхача михах маьрша тӀехваьннав. ХӀирий альпинисташца цхьана лоам биххье тӀаваьннав Чехословакера хьаша а — юридически Ӏилмай доктор 62 шу даьнна Ян Сиков. Беш-Лоам-Керта тӀахьийддарех эггара къонагӀа яр 27-ча орджоникидзевски школа ворхӀлагӀча классе деша ягӀа Янна Катова я.

5047 метр лакхача лоам тӀа спортсменаша Советски паччахьалкхе хьанхеллача Ленина а цун денал долча соратникий Кировеи Орджоникидзеи а бюсташ оттаьй, 25 метр лакха цӀе байракх егӀай.

ХӀанз чакхъяьнна, Советски паччахьалкхен шовзткъе итт шу дизара хетаяь альпиниада — дакъа лоацараш эггара дукхагӀа болаш яр. Лоама биххье кхаьчараш верригаш а цхьа эзари виъ бӀаи альпинист ва. Цар массане шоай цӀераш тӀайола житонаш яхкаьй «2017 шера йоастийла хьа!» аьнна тӀагӀолла даь йоазув а долаш йолча болата яьшка чу.

(ТАСС).

АВТОМАШИНИЙ КЕРДА «КОГА ГИРС»

МЫТИЩИ (Московски область). Покрышнаш ца хувцаш хи чу, довкъашка, къовхашка гӀолла — 50 эзар километр бӀаьхача наькъа — йоахалургья автомашинаш. «АвтокогагӀирсо» йоаниха ха дикка йӀаьхлургья геттара чӀоагӀа вискозни кордни ткань хьаяр бахьан долаш. Из хьаьай искусственни хьаьса Ерригсоюзни Ӏилма-тохкама институте.

21—22 килограмм низага хоадаюлургйоацаш чӀоагӀа кордни ткань кхаьчай института болхлошка. Из шозза хӀана яц аьнна чӀоагӀагӀа я хӀанз автомобильни промышленносте пайда эцаш йолча кордал.

КОАРТОЛАШИ БАЬЦАДААРАШИ ДӀАОТТАДАЬ МИШТА ЛОАТТАДЕРГДА

ХАНАГА ДИКАГӀА МИШТА ЙОАХАРГЬЯ КОАРТОЛАШ, КАБУЦ, МОРКОВЬ, СВЕКЛА?

Баьцадаараш чутовсале кӀийланна дикка фо чукхетийта, нувхаш дӀа а йоахаш цӀенъе, дахчан мел йолча хӀаманна ноачча кӀир тоха еза. Баьцадаараши коартолаши ца талхаш ханага йоал, нагахьа санна массе хана температура цхьатарра а лоаттайой (1 градусагара 3 градусага кхоачаш йӀовхал), фон тӀунал боарамагӀа а хулийте.

ДӀаоттае аьнна хьахерга набуца кортош унахцӀенен чӀоагӀен хила деза подвалашна а толашка шолха-кхолха мугӀ а бохийташ стеллажий тархеш тӀа гӀолла Ӏодохк е тховнах хьалъохк уж. Шод тӀаяьнначул тӀехьагӀа, унахцӀена йоаца лердаш тӀера дӀаяха еза.

Свекла кӀезиг-дукха йокъайолийт, лердаш дӀатед. Уж цӀенъюкъе Ӏойоассаю е оагӀош метрал лакхагӀа доацаш йолча яьшка чу йохк.

ДӀаоттаяь лоаттаяра кхыча корнеплодел бочагӀа я морковь. Ӏа даккхара эггара дикагӀа дола сорташ — «шантенэ-2461», «геранда», «московская зимняя», «несравненная», «Валерия».

Морковь дӀаоттаеча хана харжа еза, юкъера унахцӀена йоацеи айпъяьннеи корнеплодаш дӀа а къестаеш, хьалъягӀа лердаш юкхе гӀолла дӀатеда а цул тӀехьагӀа кӀезиг-дукха йокъаялийта а еза морковь. Из яьшка чу йолл, хӀара тӀоа массаза бахийт юкъе гӀум а хьерцаш. Нийсъеш вӀашкаехка лоаттае а мегаргья морковь. Цу гӀуванха лаьтта гӀолла гӀум хьоарц, цу тӀа мугӀарчагӀ вӀашкайотт морковь. ХӀара тӀоа массаза бахийт юкъе гӀум хьоарц морковнаш шоайла вӀашагӀхьекхалургйоацаш. Эл хьалъетта яьнначул тӀехьагӀа лакхе тӀагӀолла а гӀум хьоарц. Эл 60—70 сантиметрал лакхагӀа хила йиш яц. Нагахьа санна лазар кхийтта корнеплодаш корайоагӀе, морковь юхахорж.

Коартолаш Ӏа даккха дӀаоттаеча хана, корнеплодаш а санна, хьахаржа еза. Ӏа даккха дӀаоттаде могаду юкъера а тӀехьа а кхачача коартолий сорташ: «лорх», «корнеевски», «ульяновски», кхыдараш. ЦӀенъюкъе цхьан саьн чу Ӏойоассаю коартолаш массаза а, е яьшка чу йохк. Цу шинна а тайпара уж дӀаоттаеш яле, метрал лакхагӀа вӀашкайотта мегаргьяц уж. ДӀаоттаяь коартолаш тӀа ца ялийтар духьа баьдеча лоаттае еза уж.

Ӏа чакхдаьнначул тӀехьагӀа пайда эца лаьрхӀа коартолаш кӀоага чу йоахка мегаргья. 2 метр кӀоарга кӀоаг боаних декъача, чӀоагӀача лаьтта. Ахангахьа кхаччалца хьалбуз кӀоаг коартолаш чу а тайсе. ТӀаккха цунна тӀагӀолла хьалхагӀа 5—10 сантиметр сомал а долаш гӀомара тӀоа хьоарц, хӀаьта цул тӀехьагӀа декъа лаьтта хьоарц. ТӀаккха, юххера а, дӀакъовл гӀа, ча, торф тӀа а тоссе.

«Сельская жизнь» яха газет № 219, 1967 шу.

ПРЕДПРИЯТИИ ЭСТЕТИКЕИ

Денахи бийсахи кхоалагӀа дакъа гаргга йола ха производстве йоаккх болхлочо. Ше къахьегача моттигера хьал чӀоагӀа терка̄ме да цунна. Цо цун саларгӀатонна влияни ю, из балха накъадоалаш е новкъадоалаш хила йиш я.

Ховш ма дий болх беча моттиге дика сийрла, безаме хилча, пений босатеме хилча, завода территори хоза кийчъяь, гаьний, хений баьццарал йолаш хилча—кӀезигагӀа вӀаьдлуш хилар, болх дикагӀа булуш хилар. ТӀаккха къахьегама овсарлё, юкъера лаьрхӀача, 6—7 процент алсамйоал.

Грозне дукха я производственни предприятеш. Цхьабакъда, хӀанззалца заводий территореши проходнойши хоза кийчъяра, интерьераш (пӀеной чура куц), цехаш безаме хургйолаш вӀаштӀехъяхара кӀезига уйла тӀаухийт.

Производственни хьал тоадаран къахьегама культура лакхъярай боккхача лоархӀаме ва художник, архитектор.

Уж деррига а гӀулакхаш дар укх деношка Нохч-ГӀалгӀай Ӏилма-технически информацеи пропагандаи Щено, гӀишлошъерий профсоюза обкомо, Нохч-ГӀалгӀай гӀишлой индустре НТО (Ӏилма-технически общества) правлене чакъяьккхача «ГӀишлош ечара производства культура, технически эстетика, кхерамзлен техника» яхача темах йолча семинаре дийцараш. «Предприятей промышленни интерьер хьаярах» яха доклад йир РСФСР художественни фонда Нохч-ГӀалгӀай отделене директора нов. Пассарара. Боккха чулоацам болаш яр цу дешай хьакъехьа ВНИИТЭ (технически эстетика Ерригсоюзни Ӏилма-тохкама института) Еревански филиала викала нов. Мангасарова яь доклад а. Ерригга а 6 доклад йир цига.

Н. К. Крупске цӀерагӀча культура Дворече хиннача цу семинара болх йистебоаллаш тӀаийцар промышленни эстетика хьакъехьа чакхдаха могаду гӀулакхаш белгалду рекомендацеш.

Ш. ЕВЛОЕВ.

МЕРЗА ДААР КИЙЧДЕР

Грозненски кондитерски фабрика продукци йовзаши дукха езаши я вай республике бахача наха меттал доаллахарча республикашка а. Из иштта хилийтара кӀезига хьинари говзали дӀалап фабрика къахьегамхоша. Къаьстта укх Советски Ӏаьдала 50 шу дузача шера хьинар айдаь къахьег кондитераша. Ийс бетта план 10 сентябре кхоачашъяь баьннаб уж. Планал совгӀа пар арахеца лаьрхӀай 60 эзар сома маьха продукци. Укх шера фабрика арахецача мерзача хӀамай мах лохбар бахьан долаш торо хилар 37 эзар сом ахча кходе.

Кондитерски фабрика коллектива юкъе шоай болх дукха безаши хьаьнала къахьегаши хиларца белгалбаьннаб Чалаева Асма, Абдурахманова Тоня, Котельникова Надежда, кхыбараш. Цар шоай сменни норма юкъера лаьрхӀача 125—130 процент кхоачашъю.

З. ГӀАЛГӀАЕВА.

ХРОНИКА

Хьинаре общественни болх барах а ваьча дийнахьа денз кховзткъе итт шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай **Курденков** Григорий Дмитриевича — КПСС обкома штате воацача инструктора.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грознен бийсанна хувцалуш морхаш хургья, ахбийса яьнначул тӀехьагӀа дикка дукхагӀа а хулаш, малхбузехьара цкъаза лаьгӀа, тӀаккха гӀаьххьа мух хьекхаргба, температура республике гӀолла 8 — 13 градуси Грозне 10—12 градуси йӀовхал а йолаш хургья. Дийнахьа хувцалуш морхаш хургья. къулбехьарча районашка лоадам боаппаш догӀа делхаргда. малхбузехьара цкъаза лаьгӀа. тӀаккха гӀаьххьа мух хьекхаргба. температура республике гӀолла 12 — 17 градуси Грозне 1 3— 15 градуси йӀовхал а йолаш хургья.

29-чеи, 30-чеи сентябре, юкъ-юкъе тӀера а йоалаш, морхаш хургья. 29 сентябре лоадам боаппаш догӀа делхаргда. пхьайолча моттигашка йийкхача хана дохк хургда. малхбузехьара цкъаза лаьгӀа. тӀаккха гӀаьххьа мух хьекхаргба. температура бийсанна 5 — 10 градуси дийнахьа 13 — 18 градуси йӀовхал а йолаш хургья.

Метеостанци.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XXII СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК, 25 сентябрь. **ТАСС-а спецкораша Евгений Егоровеи Сергей Лосевеи** хьахойт:

ООН Генеральни Ассамблея XXII сессе Генеральни комитето селхан соцам баьб ООН Генеральни Ассамблея XXII сесси хьажа советски правительства юкъедихьа ши дош сессе дувцаргдолча дешашта юкъедахьа. Уж да «ХӀанзарча хана дунен халкъашта юкъе латтача хьалага хьежжа агрессе къоастам белга сихданза дарг ца хиларахи», «Ядерни герзана тӀом белга дехкарах йола конвенци оттаярахи» дола дешаш.

СССР викало Н. Т. Федоренкос ше даьча къамаьлаца дийцар уж дешаш сессе дувца оттадеча дешашта юкъе даханза сецдухьа даргдан.

ЛоархӀаме а тӀехьадаккха йиш йоацаш а дола уж ши дош дуцаргдолча дешашта юкъедахьарах йола советски предложени шоаш даьча къамаьлашца хьаллаьцар Сиреи Эквадореи викалаша.

Дувцаргдолча дешашта уж ши дош юкъедихьачул тӀехьагӀа Генеральни комитете дискусси яьржар, уж ши пункт малагӀча комитеташка ювца еза яхача деша хьакъехьа.

США делегаце тӀагӀертадора агрессе къоастам бара дош ялхлагӀча юридически комитете дувцилга. СССР делегаце, шаккхе а дош боккхача политически лоархӀаме хилар теркал а деш, предложени йир уж цхьоалагӀча комитете (политически дешайи кхерамален проблемайи хьакъехьарча) хьажа дӀадала.

Генеральни Ассамблея пленарни заседани йолаялоро цхьа ха яллалца ший болх соцабанза ца йоалача оттайир Генеральни комитет.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 26 сентябрь. **ТАСС-а спецкораша Е. Егоровеи С. Лосевеи** хьахойт:

Генеральни Ассамблея селханара Ӏуйраара заседани йолалуш къамаьл дедош дӀаийцар Йордане викало Акрам Заятера. Цо Ассамблейга дӀахайтар Израила ше дӀалийцача Ӏарбий территореш тӀа репрессеци низаши дара керда бакъдараш. Израила ше дӀалийнача территореш тӀа израильски нах баха а хувшабу.

Юкъарполитически дискуссе ше къамаьл деш Гватемала кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Эмилио Аренелеса дӀакхайкадир Вьетнаме дош хьараи Гаргарча Малхбоалерча хьалаи сагота хилар. Цо тӀахьийхар ядерни герз дӀа-га ца даржийтарах дола договор оттаде, хӀаьта паччахьалкхен политика ма хиллара апартеиди колониализми дӀаяккхара раьза хилар а аьлар.

Домикански Республика кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Фернандо Амиама Тио ше къамаьл деш гӀийртар дукха ха йоаццаш американски интервенци яьча шоай мехкара хьал хӀанз юха лертӀадьинад аьнна хетийта.

Филиппинай кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Нарсио Рамоса ший къамаьла керттера дакъа хетадир Вьетнамерча американски агрессе гадахара. хӀаьта, ховш ма хилара, Филиппинаш цу агрессена юкъе хьинаре дакъа доацаш а ма йий. Цу тӀа а антисоветски гӀортамаш дара цӀаьрмата а хиланзар из.

Массанена а довза исторически бакъдараш фухха даь а хари лерхӀийта гӀертача тайпара вӀаштӀехьдаьккха дар Израила кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Эбба Эбана даь къамаьл. Цунца цо кхоачашде лийрхӀар израильски доал ду гӀоэраш чӀоагӀа Гаргарча Малхбоалемашар хилийта гӀерташ хиларей. хӀаьта кхычарех тийша уллаш хӀама доаца Ӏарбий паччахьалкхенаш тӀема довнаш хьедара хьаст хиларей куц оттаде гӀертилга мара, кхы хӀама а дацар.

Израиль ионе ОАР-ах, Сирех, Иорданех летар бехказа лаккха Эбана доаладаь «бахьанаш» а Египта духьал кхаьнне агресси яьчул тӀехьагӀа итт шу хьалха израильски пропаганда пайда ийбаь фальшивкай стереотипни набор ше я.

Эбана къаьгта кхетадайтар дӀалийпача Ӏарбий территореш тӀара израильски бӀу дувцилга йоацаш дӀабаккхара хьакъехьа дукхагӀча паччахьалкхенаша — ООН членаша дӀадехараш теркалде Израиль дага йоацилга.

Гамбе кхыча мехкашцарча гӀулакхий паччахьалкхен министра Алхаджи Нджиес даькъала дийцар ядерни герз дӀа-са ца доаржадарах долча договора проекташ дӀаялар. хӀаьта из договор дарах, дунен халкъашта юкъерча эффективни тӀахьожам а болаш. массане а дизза герз дӀалоаккхилга чакхдаккхара оагӀонгахьа боаккхаш бола гӀа хургхилар белгал а даьккхар. Гамбе делегато хоадамболлаш чӀоагӀа критика йир ЮАР-ча апартеида политикана, португальски колониальни Ӏаьдалаша Анголеи Мазамбикеи лелаеча гӀулакхашта, расисташ Къулбехьен Родезе шоай хьаштдар деш хьувзара.

Сире викало Адиб Дауде, жоп даларa йолча бокъонах пайда а эцаш, хоадамболлаш чӀоагӀа критика йир Эбана даьча къамаьла. Цо белгалдаьккхар Израила ше дӀалийна Ӏарбий территореш шийна йитара тӀаерзаяь политика чаккхйоахаш хилар.

Советски Союзера дӀайихьа 120 эзар кубометр хьу Шведтерча наьхат даьча фабрикана кхоачамбеш я. Германски Демократически Республика промышленноста цу отрасле йоккхагӀча предприяте планал совгӀа 200 тонн газетий наьхати 1.100 тонн картони арахецаргда. Из а кхы а декхараш тӀаийцад коллективо Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье. **АДН—ТАСС** сурт.

СИЙЛАХЬ-БОККХА ОКТЯБРИ ПХЕЛАГӀА КОНТИНЕНТИ

1917 шера 7-ча ноябре Петроградe хиннача восстане шоаш дерглар фуд ца ховча оттадир австралийски газеташ. 8-ча ноябре телеграфни агентствас арабаьккха хоам кӀезига а бизза нийса боацаш а бар.

Монополешта тӀахьожам лоаттабеш йола пресса чехка кхийтар Советски Ӏаьдало лeладечох, из ца говш дуьхьала яьлар цунна. ДӀадоладир цу Ӏаьдалах аьлдитташ дувца, уж тахханалца дувпаш а да. ГӀулакх иштта этта дале а, Советски Ӏаьдал эттача хьалхарча деношка денз прогрессивни уйла йолаш бола австралийцаш—болхлой, интеллигенташ, профсоюзни кулгалхой, социалистически группай членаш чӀоагӀа терко еш бар Россе хулача хӀамай.

ДукхагӀбола къахьегамхой шеко йоацаш тешар Россе хулача хӀамаша керда зама дӀайолаеш хиларах. Франце малхбузерча фронте салтий бахийта правительствана бокъо луш цу деношка хьаккхайкаьча референдумо аййир Австралерча наьха тӀема духьалара уйла. Къахьегамхой безам чӀоагӀа шийна тӀаэзар Ленина кулг а язлаь арадаьннача машарах долча декрето. Цо, къаьстта аьлча, австралийски халкъ хаьдда духьал даьккхар референдума.

Советски правительство дӀаяккха а къона республика хӀалакье а лерхӀаш дунеп реакци дукхагӀа тӀа ме таӀ Австрале прогрессивни низаша дикагӀа кхетабора Сийлахь-боккхача Октябра лоархӀам.

Социалисташа митингаш йора штатий столицашка, заводашка, шахташка, порташка, улицашка. Цар наха дӀабовзийтар Россе хулача событей лоархӀам, болхлой революци империалистически интервенцех лораяра тӀахьехар уж. Денгара ди массаза доал дукхагӀа хьаллоацар эрсий революци. ХӀаьта штаташка вӀашагӀтеха хиннача центральни профсоюзни органаша Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци къобалъеш йола резолюцеш тӀаиййора.

Советий мохк хьаллоацаш йолча профсоюзий кампани лейбористски парте политикана а Ӏаткъар. Парте вовзаш волча оратора ше парламенте къамаьл деш Россе революци хьаллаьцар. Цо арадаьккхар къахьегамхошта юкъе чехка дӀадаьржа дола «Ще Росси» яха брошюра. Карара кара а телаш дешар из болхлоша.

ХӀара шера хулаш йолча шоай къамаи конференце 1918 шера лейбористаш тӀаэпанза баланзар Октябрьски революци даькъала еш йола резолюци. 1919 шера хиннача конференце делегаташа дийцар банкашта национализаци ярах, хӀаьта 1920 шера лейбористски парте лидераш профсоюзашка кхайкар социалистически гӀулакхаш дара бола «эггара нийсагӀен доацагӀен никъ лахара» конференци е аьнна предложени оттаеш. «Цул тӀехьагӀарча шера лейбористски парте ший программа тӀа официально дӀаяздир» производства средствашта, продукташ дӀаюха нийсъяра, вӀаши хувцара социализаци яра тӀехьа къовсам лоаттабергба» аьнна.

Бакъда из данне а дацар капиталистически монополешца айхха ювзаенна йола лейбористски парти социалистски а хинна дӀаоттар. Из, хьалха а санна, ше маьрра реформистски парти яр, бакъда австралийски болхлошта юкъе Сийлахь-йоккха Октябрьски революци чӀоагӀа яржар теркал ца дича яланзар лейбористски парти.

Дунен хьалхара тӀом йистебаьннача хана Англеи Францеи вар 250 эзар гаргга австралийски салте. Экспедиционни корпусаца Мурманскеи Архангельскеи болхе дийнахьа стерлингий ахча тергда ше аьлар царга английски правительства, из пешта луш хинначул кхозза совгӀа дукхагӀа дар.

Австралийски салташа шоай сий доаданзар — 150 саг мара раьза хиланзар Советски республикана дуьхьал тӀом бе баха.

Цу хана, кхыча мехкашка а санна, Австрале шерлуш боагӀар «Советски Россена тӀера кулгаш дӀадаха» яха болам. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце йоккха воздействи йир мехкарча идеологически атмосферана, цӀенхашта а кӀоаргга а Ӏомае йолаелар марксизм.

1920 шера еррига социалистически группаш вӀашагӀа а кхийтта хьахилар Австрале Коммунистически парти. Профсоюзашка халланза лакхлора Компарте влияни, дуккхача йоккхача забастовкашта, фашизмана духьаларча, машара тӀехьарча болама хьалхле лелайора. Штатий шошоай йолаш къаьста юкъара къамаи организаци йоацаш а хинна организацеш, мехка профсоюзаш вӀашагӀкхийтар профсоюзий австралийски союзе. Цу хана денз къахьегамхой дунен халкъашта юкъера бартцхьоагӀо хилара хьаштдолаш хьинаре болх бу профсоюзаша.

Буржуазни пропагандо аьлдийт дувцашехьа а, пхелагӀча континента халкъа довзар Советски Союзах дола бакълар. «Эрсий революци хинначул тӀехьагӀа дерригa а хувцаделар», йоах реакционераша, кхера а кхераш. Цу хьакъехьа цар яхар бакъде мегаргдолаш да. Хувцадалар бакъда, хьалха хиннар кхы юха а доагӀаргдоацаш, хӀана аьлча Октябра воздействеи хӀама хьакхоллаш Советий Мехко 50 шера баьча балхои австралийски къахьегамхошта еннай дикагӀа йолча кхоанейга бола никъ лохаргбола знанеши тактически навыкаши.

Руперт ЛОКУД,
австралийски журналист.
(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоккхама секретара—3-34-38; партийни вахарей, культураи промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96: зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05331. Заказ № 4736.